

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE ■ ŠTEV. 35 ■ 30. OKTOBRA ■ LETO XVII. ■ CENA 20 DINARJEV

PROLETARCI VSEH DEZEL, ZDRUZITE SE!

Kako upravljamo?

Uvodna beseda k novi rubriki RTV in DE

Delavsko in družbeno upravljanje skupaj s komunalno ureditvijo daje vsebino našemu socialističnemu sistemu. Na teh temeljih nastajajo pri nas povsem novi družbeni odnosi, ki slone na neposredni socialistični demokraciji. Le-ta se od buržoazne demokracije bistveno razlikuje, saj je slednja le formalno politična, medtem ko so proizvodna sredstva in materialne dobrine, ki jih delavec ustvarja, last vladajočega kapitalističnega razreda; v naši socialistični družbi pa delavski razred upravlja s proizvodnimi sredstvi in odloča o delitvi ustvarjenih materialnih dobrin. Socialistična demokracija je torej predvsem ekonomska demokracija, brez česar tudi ni resnične demokracije. Naš delavec samostojno razpolaga bodisi neposredno v podjetju ali pa v komuni s 70% narodnega dohodka, to je z materialnimi sredstvi, ki jih ustvarja, z lastnim delom. V tem je tudi vsebina naše socialistične demokracije, ki jo naš delavski razred uresničuje s pomočjo organov delavskega in družbenega samoupravljanja.

Naš socialistični razvoj pa demokratične pravice delovnih ljudi nenehno krepi in razširja. To pomeni, da bo neposredni proizvajalec v bodoče razpolagal s še večjimi materialnimi sredstvi. Zato ni vseeno, kako ta proizvajalec gospodari s temi sredstvi, kako jih razdeljuje in uporablja — ali jih troši smotno in koristno, ali pa jih nespametno zapravlja. Predvsem je važno, kako v podjetju gospodari s sredstvi, ki so mu dana v upravljanje, t. j. kakšno je njegovo prizadevanje, da ta sredstva ekonomsko izkoristi in ustvari čimveč dohodka. Nič manj važno pa ni, kako deli ta ustvarjeni dohodek, ki mu neposredno pripada, na osebne prejemke in na druge sklade. Od pametne gospodarske politike v podjetju in občutka za splošne družbene potrebe je odvisna življenjska raven proizvajalca, kar je prvi in osnovni cilj socializma. Od sposobnosti in dobrega delovanja organov delavskega in družbenega samoupravljanja pa je odvisno, ali se bodo vsa ta vprašanja reševala pravilno ter v splošno korist družbe in posameznika.

Naši delavski sveti imajo že večletne delovne izkušnje. Te izkušnje so potrdile pravilnost naše socialistične poti tako v pogledu razvoja demokratičnih oblik našega sistema, brez česar si težko zamišljamo socialistične družbene odnose, kakor tudi v pogledu sproščanja ustvarjalnih sil naših delovnih ljudi in povečanja materialnih sredstev, brez česar tudi ni moč izboljšati življenjskih pogojev delovnih ljudi in tako izboljšati zmago socializma. Marsikje pa so te izkušnje še pomanjkljive. V celotnem družbenem razvoju smo napravili velikanski korak naprej, v zavesti pa marsikdaj zaostajamo za objektivnim družbenim razvojem. V praksi se vsak dan srečujemo z zakonodajo, s predpisi, uredbami in instrumenti, ki urejajo odnose tako znotraj podjetja, kot odnose med kolektivom in družbo. Objektivni družbeni razvoj večkrat terja spremembo

Branko Babič
predsednik komisije za
delavsko upravljanje
pri RSS

določenih predpisov, uredb ali instrumentov in če jih pravčasno ne spremenimo ali dopolnimo, zavirajo nadaljnji razvoj. Delavsko upravljanje moramo nenehno razvijati ter ga izpopolnjevati in usposabljati v njegovi vlogi. Vsi ti razlogi terjajo, da se moramo še bolj poglobiti in vprašanja delavskega upravljanja.

Komisija za delavsko in družbeno upravljanje pri RS ZSJ za Slovenijo, Komisija za družbeno upravljanje pri SZDL Slovenije ter Zavod za vzgojo v delavskem in družbenem upravljanju v Ljubljani skupaj z »Radio-televizijo« in Delavsko enotnostjo so se sporazumeli, da bodo pripravili pri RTV in Delavski enotnosti stalno tedensko rubriko pod naslovom »Kako upravljamo«. Namen te rubrike je razviti široko razpravo o vprašanjih delavskega upravljanja. Odločili smo se, da se za sedaj omejimo na področje delavskega upravljanja, ker je že to tako široko in obsežno, da ne bi mogli zajeti hkrati tudi družbenega upravljanja. Slednje bi podobno obravnavali pozneje.

Ta rubrika naj bi po zamisli vsebovala snov iz anket, predvsem pa naj bi bila tribuna za široke in vsestranske razgovore ter izmenjavo mnenj in izkušenj o vprašanjih delavskega upravljanja in to med delavskimi sveti, sindikalnimi organizacijami, posamezniki ter pobudniki te rubrike. Lahko torej rečemo, da bo postala dopisna sfera delavskega upravljanja. Ljudje iz kolektivov naj to rubriko izkoristijo za izmenjavo vsakodnevnih izkušenj in v njej naj našenajo vprašanja, ki jih te vsakodnevne izkušnje porajajo. Skratka, ko govorimo o šoli delavskega upravljanja, naj pride ta šola vsakodnevnih izkušenj čimbolj do izraza. Tu so vprašanja, kako delavski sveti opravljajo svojo nalogo, kakšno so dobre in slabe strani njihovega dela, kakšne so ovire in kaj bi bilo treba storiti za nadaljnji razvoj delavskega upravljanja. Nadalje, kakšen je odnos delavskega sveta do kolektiva, kako se delovni kolektiv seznaja z delom delavskega sveta in kako delavski svet sprejema in rešuje pobude, ki jih daje kolektiv. Kako je z obratnimi delavskimi sveti, kakšna je njihova pristojnost in materialna osnova ter kako delajo komisije v okviru delavskih svetov. Kako je s produktivnostjo in produktivno, kaj zavira večjo produktivnost, kjer ta ni zadovoljiva, kako delujejo instrumenti delitve dohodka v zvezi s tem vprašanjem, kakšna so vprašanja v zvezi s politiko nagrajevanja, kaj sodi delavski svet o nagrajevanju po enoti proizvoda. Nadalje, kako delavski svet skrbi za življenjsko raven delavcev: za stanovanja, delavske menze, uslužnostne delavnice itd. Kakšen je odnos podjetja do komune in kako se delijo sredstva med podjetjem in komuno ter kako se sredstva, ki jih podjetje daje komuni, uporabljajo. Kakšna je povezava med delavskim svetom in občinskimi svetom in občinskim zborom proizvajalcev. Vprašanje kooperacije med podjetji in politika delavskih svetov itd., itd.

Tu je naštetih le nekaj važnejših vprašanj. Ne dvomno pa jih je še mnogo, ki bi o njih treba spregovoriti. Rubrika »Kako upravljamo« bo stalna in bo lahko zajela vsa obširna problematika delavskega upravljanja. Zeleti je, da bi delavski sveti, sindikalne organizacije in posamezniki sodelovali čimbolj na široko in ustvarjalno z analizami, kritikami in vzpodbudami za nove izpopolnjevalne oblike delavskega upravljanja. Vse zbrano gradivo bo potem pripomoglo k proučevanju vprašanj delavskega upravljanja in bo osnova za njegov nadaljnji razvoj. In v tem je tudi namen pobudnikov rubrike »Kako upravljamo«. Prepričani smo, da bodo kolektivi in politične organizacije v podjetjih, pa tudi posamezniki stvar resno obravnavali in da bodo s svojimi tehtnimi ter bogato dokumentiranimi prispevki omogočili čimboljše proučevanje vprašanj s področja delavskega upravljanja.

PRVI PREDLOGI ZA POPRAVKE INSTRUMENTOV DELITVE DOHODKA

BISTVO – SPODBUJANJE PROIZVODNOSTI

V sindikatih, gospodarskih združenjih in v pristojnih državnih organih imajo polne roke dela. Izdelujejo konkretne predloge, kako naj bi za prihodnje leto spremenili ali, bolj rečeno, v določeni meri popravili in izboljšali nekatere gospodarske instrumente, po katerih poteka delitev dohodka gospodarskih organizacij.

Predloge in izračune izdelujejo na osnovi smernic, ki jih je pred kratkim sprejel Centralni svet sindikatov, potem ko je na temelju skrbno zbrane dokumentacije ugotovil, kateri spodarski instrumenti iz obsto-

ječega sistema delitve dohodka ne delujejo pravilno ter kakšne težave povzročajo in kako jih je mogoče v najkrajšem času popraviti, da bi delovali v smislu splošnih gospodarsko političnih prizadevanj, ki jih uveljavlja sistem delitve dohodka.

Na osnovi teh smernic so se pristojni činitelji dogovorili in začeli neposredno izdelovati predloge za Zvezno ljudsko

skupščino, ki naj bi z njimi popravili ali izboljšali posamezne instrumente iz sistema delitve dohodka gospodarskih organizacij.

Prvi od predlogov, ki je v delu, je predlog za popravke minimalnih osebnih dohodkov. To je eden najbistvenjših instrumentov delitve, je pa trenutno tak, da vnaša v delitev precej motenj. O njegovih slabih straneh smo že veliko pisali. Vseled tega ne kaže vseh ponavljati. Njegova najbolj občutljiva pomanjkljivost je, da je izveden iz starih tarifnih postavk. V minulih letih smo namreč na najrazličnejše načine administrativno določali, urejali, spreminjali in vsklajevali tarifne postavke, vendar se zaradi ekonomskega zela neuravnovešene in vsebujejo kopico nesporazumov. Ta nesporazum je takoj treba vsaj temeljito ublažiti, če jih ne ni mogoče naenkrat odpraviti.

V ta namen je v izdelavi naslednji predlog za spremembo minimalnih osebnih dohodkov: vse gospodarske organizacije bodo razvrstili po sorodnem tehnološkem procesu, težavnosti dela, pogojih, zahtevnosti dela itd., v skupine. Tako bodo določili vrednostne odnose med skupinami. V prvo skupino bodo uvrstili tiste gospodarske organizacije, ki je v njih delo najzahtevnejše, v zadnjo pa tiste, kjer so navedene zahteve najskromnejše. Na osnovi take razporeditve pa se bodo po določenem vrednostnem ključu uravnavali minimalni osebni dohodki, ki so veljali lani, na novo raven.

Drugi predlog, ki je v pripravi, pa je tale: izračuni so pokazali, da podjetja sedaj niso gospodarsko zainteresirana povečevati produktivnosti dela. To izhaja iz dejstva, da dobe za vsakega zaposlenega na račun materialnih stroškov 80% njegove tarifne postavke, od delovnega učinka, doseženega nad normo, pa jim progresivna odškodnina toliko odreže, da so tiste gospodarske organizacije, kjer delavci znatno presegajo delovne učinke, gospodarsko

na škodo pri delitvi dohodka.

Da bi se izognili tej neljubi posledici, pripravljajo predlog za uvedbo dodatnega gospodarskega instrumenta. Njegova naloga bi bila, da bi paraliziral delovanje minimalnega osebnega dohodka in da bi povečal zanimanje delovnih kolektivov za delo po učinku. Po tem instrumentu naj bi delovni kolektivi sodelovali v delitvi dohodka gospodarskih organizacij na dva načina: prvi bi bil način, ki je v veljavi že sedaj in ki je zasnovan na minimalnem osebnem dohodku. Poleg tega pa bi delovni kolektivi, ki bi presegli predvideni dohodek gospodarske organizacije (osnova naj bi bila letošnja realizacija ali kaj podobnega) po določenem ključu sodelovali pri delitvi presežene količine dohodka. Tako bi bili kolektivi kot celota zainteresirani za to, da jim raste dohodek gospodarske organizacije. S tem bi odprli vrata za večji razmah nagrajevanja po učinku in omogočili razvoj nagrajevanja po enoti proizvoda v najširšem smislu tega pojma. V izračunih instrumenta bo treba paziti le na to, da bo kolektivni odrezek tak del višjega dohodka, ki bo pokrtil, kar kolektivni vzame delitev po prvem instrumentu in da mu bo dal potrebna sredstva za stimulacijo delavcev.

Končno pa je v izdelavi še predlog za določene spremembe lestvic, po katerih se odplačuje dohodek gospodarskih organizacij in osebni dohodki delavcev. Te lestvice so, kot je znano, progresivne. Vse kaže, da je treba ta način obdavčevanja še temeljito in vsestransko proučiti. Zdi pa se, da bi se dalje že za bodoče leto zajeti izredni dohodek podjetij (naturalna, relativna renta, tržni dobiček, ki itd.) v osnovni razdelitvi s prometnim davkom ali s kakšnim podobnim instrumentom. V tem slučaju je mogoče progresivno lestvico obdavčitve popraviti v dveh smereh: prvič, da bi začela delovati šele pri višjih zneskih kot sedaj, drugič pa, da bi bila lestvica

obdavčitve v svojih spodnjih legah bolj položna, kot je sedaj. Izračun o teh možnih izpremembah bodo napravili v bližnji prihodnosti.

Naj povzamemo: že so v izdelavi predlogi za popravke oziroma dopolnila obstoječih instrumentov delitve dohodka gospodarskih organizacij, ki so bili bodisi taki, da so posameznemu podjetju spravljali v sorazmerno neenak položaj, pa naj bo pretirano ugoden ali pretirano neugoden, oziroma taki, ki so jemali delovnim kolektivom gospodarsko zanimanje za povečevanje produktivnosti dela. Z omenjenimi popravki in dopolnili, ki so v delu, bodo torej obstoječi instrumenti uravnavani tako, da bodo razvijali v delovnih kolektivih pravo zanimanje za povečanje proizvodnosti dela — v tem pa je bistvo problema. V teku prihodnjega leta pa se bo potem mogoče posvetiti solidnejšemu in kompleksnejšemu proučevanju in korigiranju instrumentov kot celote.

R. A.

ZAPISEK O PRIORITETI

Vsi bi želeli, da bi čimprej, dobro živeli. Radi bi imeli sodobna stanovanja in šole, kulturne domove, kino dvorane in gledališča, lepo uredene parke, letovišča in še marsikaj drugega. Vsega naenkrat pa seveda ne meremo zgraditi. Premajhne so naše zmogljivosti, premalo imamo sredstev. Zato moramo z razpoložljivimi sredstvi preudarno gospodariti in temeljito pretehtati, kaj za enkrat bolj potrebujemo in na kaj bi lahko počakali še leto ali dve. Graditi, popravljati in urejati moramo predvsem tisto, kar bo čimprej in v čimvečji meri koristilo dvigu življenjske ravni.

Pri odločanju o tem, kaj bolj potrebujemo in kaj manj, za kaj velja takoj nameniti sredstva in za kaj čele kasneje, pa naj sodelujejo vsi delovni ljudje, saj se tako sposobni in razgledani posamezniki ne morejo vedeti vsega, kaj je v nekem kraju nujno in kaj ni. Zato so vsi družbeni činitelji poklicani, da omogočijo delovnim ljudem sodelovanje pri odločanju o prioriteti. Seveda pa morajo njihova mnenja, ki so v skladu s perspektivnim razvojem kraja ali komune, tudi upoštevati.

Ponekod pa ni tako. Dogaja se, da gradijo, popravljajo ali urejajo nekaj, kar ni tako nujno, medtem ko nujnejši problemi čakajo na rešitev. V Velenju na primer asfaltirajo ceste v novem naselju, ki bi lahko kakšno leto počakale, življenjskega trga pa še vedno nimajo urejene, kar seveda vpliva na cene kmetijskih pridelkov, ki so najvišje v celjskem okraju. Morebiti tudi ne bi bilo odveč vprašanje, ali je tista cesta, ki jo Mariborčani gradijo na Pohorju res tako nujno potrebna, ali je neonska razsvetljava na mariborskih ulicah res tako nujna, ali pa bi morebiti kazalo porabiti ta sredstva za druga nujnejša dela. Takih primerov bi lahko našli še več, vendar ni naš namen očitati, ampak le opozoriti na to, da bi bilo prav, če bi perspektivne planske temeljiteje pregledali in se na zborih volitev ter drugih sestankih državljanov dogovorili, kaj bomo gradili prej, kaj kasneje. To je v tem času toliko pomembnejše, ker komune že sestavljajo planske za leto 1959. Če bo pri sestavljanju teh planov sodelovalo čimveč delovnih ljudi in če bodo ljudski odbori upoštevali njihova mnenja in predloge, potem je toliko bolj verjetno, da bodo sredstva uporabljena za tista, kar resnično najnujnejše potrebujejo.

J. Volja

7 nedeljo so v Novem mestu svečano proslavili 15. obletnico prvega kongresa Slovenske protifašistične ženske zveze. V domu kulture se je zbralo okoli 300 delegatov, med njimi tudi nekatere preživele udeležence prvega kongresa SPZZ ter tudi nekdanje aktivistke in članice odborov SPZZ v narodnoosvobodilni borbi. Proslave so se udeležile tudi zastopnice žena iz Trsta, Koroske in Gorisrke ter gostje — predsednik Izvršnega sveta LRS Boris Kraigher, podpredsednik Izvršnega sveta dr. Jože Vilfan, podpredsednica SZDL Slovenije Vida Tomšič in drugi. Na proslavi je govoril tudi predsednik Izvršnega sveta Boris Kraigher. — Na sliki: delegatke med zborovanjem.

Kako bomo izplačevali povečane osebne prejemke?

Zvezna ljudska skupščina je v tork sprejela odlok o prepustitvi dela prispevka iz dohodka gospodarskih organizacij za povečanje osebnih dohodkov delavcev. V sestavku »Kako bomo izplačevali povečane osebne dohodke«, ki smo ga objavili v številki 43, smo razložili prvotni predlog Zveznega izvršnega sveta. Tokrat obnavljamo glavna načela sprejetega odloka, ki govore, kako oblikujemo sredstva za povečanje osebnih dohodkov in kako naj jih delimo.

Zvezni izvršni svet je sklenil predlagati skupščini, naj bi se ob ugodnem razvoju gospodarstva povišal minimalni osebni dohodek za 9%. S tem bi omogočili povečanje tarifnih postavk v gospodarskih organizacijah za 7%, kar naj bi bilo nadomestilo za povečanje življenjskih stroškov, ker so se podražili nekateri predmeti in usluge, obenem pa je to tudi ukrep za povečanje osebne potrošnje delavcev. Podrobnejša analiza pa je opozorila, da bi takšno povišanje minimalnega osebnega dohodka povzročilo v gospodarstvu določena nesorazmerja in težave.

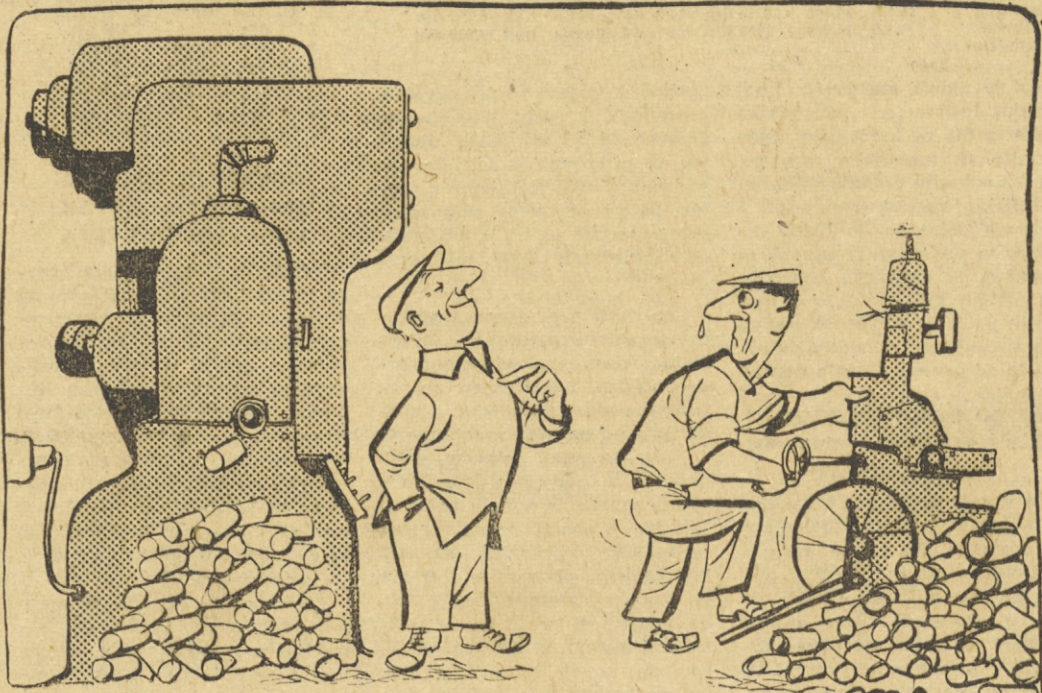
V gospodarskih organizacijah, omenjenega nadomestila na oskjer imajo povprečje tarifnih novih povišanja minimalnega postavk ob 10.000 dinarjev (v neto zneskih) ob tem načinu ne bi dobili toliko sredstev, da bi lahko res vsakomur povečali tarifno postavko za najmanj 700 dinarjev. Če bi hoteli tudi v takšnih podjetjih pridobiti potrebna sredstva, bi morali premakniti mejo, ki je izhodišče za plačevanje družbenega prispevka. (Mejo bi bilo n. pr. treba premakniti ob 25 na 32%) Zavoljo tega bi bilo treba spremeniti tabele v zakonu o prispevkih. Če bi uveljavili ta ukrep, bi ostalo mnogim podjetjem, zlasti tistim, ki mnogo akumulirajo, več sredstev, kakor pa bi jih v resnici potrebovala za povečanje osebnih dohodkov delavcev. Tako bi nastale v gospodarstvu nove neskladnosti. Razen tega pa bi morali, ko bi povečali minimalni osebni dohodek v vsaki gospodarski organizaciji, povsem spreminjati tarifne pravilnike. To bi bilo seveda zamudno in obsežno delo.

Zvezni izvršni svet je sedaj sklenil predlagati na osnovi teh ugotovitev in na pobudo sindikatov drugo rešitev: namesto

osebnega dohodka naj bi v gospodarskih organizacijah izplačevali začasni dodatek k osebnim dohodkom. To je začasna rešitev, ker bo z novim letom vprašanje osebnih minimalnih dohodkov urejeno drugače. Zato, da bi v podjetjih lahko izplačali vsakemu zaposlenemu najmanj 700 dinarjev in največ do 1.700 dinarjev dodatka glede

na višino minimalnega osebnega dohodka oziroma tarifne postavke posameznika, se jim bodo za ustrezen znesek (izračunan po posebni tabeli) zmanjšale družbene obveznosti. Gospodarske organizacije, ki jih je družba zaradi nizke akumulativnosti oprostila plačevanja obveznosti, bodo del tako pridobljenega dohodka porabile za te dodatke. Podjetja, ki so samo deloma oproščena plačevanja družbenega prispevka, bodo izločila sredstva za povečanje osebnih dohodkov pred delitvijo. Gospodarske organizacije, ki plačujejo

(Nadaljevanje na drugi strani)

(Karikatura Milan Maver)

— Si videl, zdaj sem te pa v storilnosti že dohitel!

TRETJI LIKOF

Nedeljsko jutro drugi dan po veliki bitki. V asfaltni bazi Trebnje (eni izmed največjih v Evropi) je samo čuvaj. Sprehaja se ob vrsti tovornjakov, od katerih je vsak prevoznik na tisoče ton asfalta, med velikani-

Bilo je dovolj svetlo: na finiše-ju so štiri luči in vsak valjar ima po tri, dve spredaj in eno zadaj.

To je bilo na odseku med Trebnjem in Plusko, na profilu 540. Na katerem kilometru je

Prišla je gasilska godba iz Trebnja in ko se je Finišer ustavil in smo zvaljali zadnje metre, je zaigrala. Vsi smo se potlej naložili na tovornjake in se v povorki odpeljali v Trebnje.

»Ja, glavno si pa pozabili!« ga popravljajo. »Ko je godba nehala igrati, sta nam direktor investicijske grupe inženir Mravljia in njegov pomočnik inženir Ferencak čestitala. Tam je bil tudi komandant mladinskih delovnih brigad pa sekretar komiteja naš direktor in še polno drugih...«

»Kaj bi dal, ko bi bil na Golobovem mestu!« se je oglašil mlad asfalter. »Ni mi toliko do šopka, ki ga je dobil naš najstarejši asfalter. Tudi jaz bi se petkrat obližnil, ko bi namesto Goloba mene poljubilo tisto dekle iz investicijske grupe.«

»Se Golobu se je kar samo smejalo, čeprav jih ima že štiri in šestdeset...«

»Prvi likof je bil že kar tam. Prinesli so nam po pol litra vina in klobaso, glavno pa je bilo včeraj opoldne. Po govorih in po likofu so vsi kamioni zatro bili, mi smo se z godbo vred naložili nanje ter se odpeljali v Trebnje. Tu je godba igrala na trgu, mi pa smo se peš podali v povorki v barako, kjer je bilo veselo do pozne noči.«

Obujali so spomine, kožica na pujskih pa je že postajala svetlorjava. Čič je razbrskal žerjavico in jo pograbil pod ražnja.

»Vsega skupaj smo asfaltirali 43,05 kilometra cestišča,« je pojasnjeval pomočnik šefa asfaltne baze Gostinčar. »S polno paro smo začeli asfaltirati proti koncu avgusta. Največje težave so bile s stroji. Večkrat so se kvarili, ker so stari. Pa tudi vreme nam je nagajalo. Trinajste oktobra nam je vso bazo zalila voda. Segala nam je do kolen in z delom smo stali dva dni. Seveda pa so bili tudi roki sila kratki in večkrat smo delali vso noč. Se na hrano so hodili delavci izmenično, samo da

ni delo stalo. Bila je prav živčna vojna. Srečni smo, da je sedaj vse za nami. Človeke je kar laže pri sren. Sele zdaj smo si pošteno oddahnili. To si lahko predstavljate!«

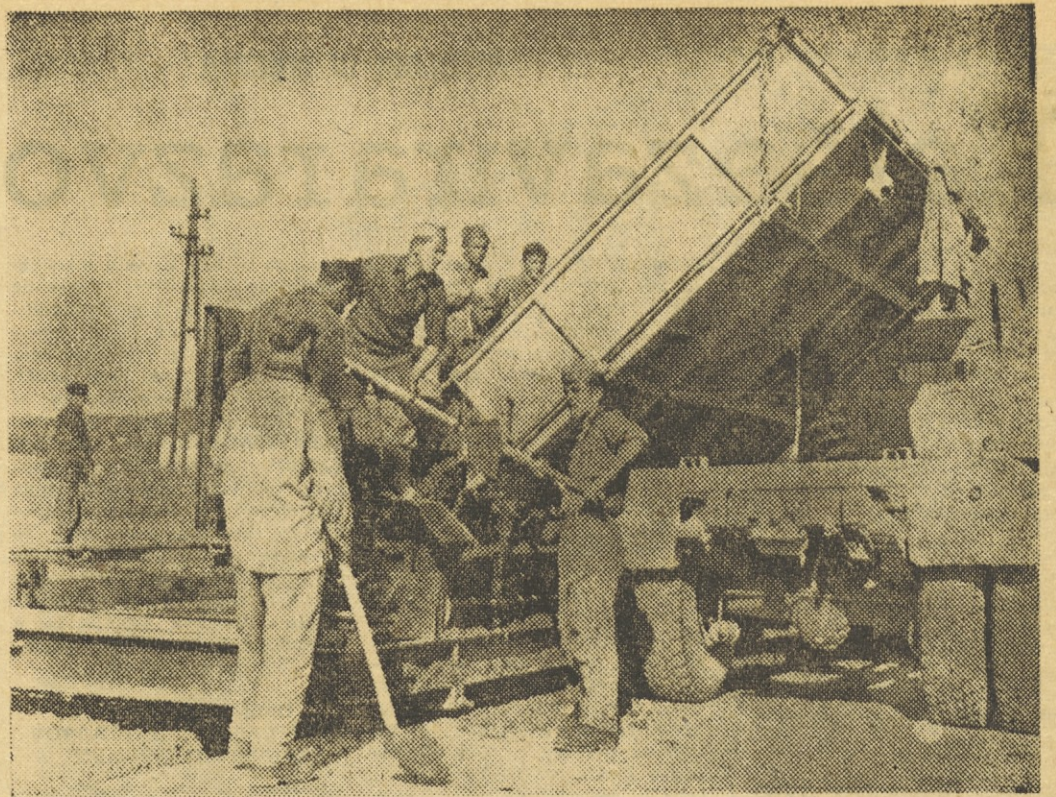
Ni bil majhen napor! Vgradili so 57.256 ton asfaltne mešanice v dobrih treh mesecih. Spodnji utrjeni sloj cestišča so najprej pobrizgali z bitumenom, nato so položili 4 cm debelo plast izravnalnega sloja asfalta, čez pa še 3 cm debel obrabni sloj asfalta. Gradivo za spodnji sloj — apnenčeve agregate — so dobili skoraj iz vseh kamolomov Slovenije, eruptivne kamnine za gornji sloj pa so pošiljala podjetja »Kokra«, »Očen kamen« in »Diabaz« iz Budimčine. Zlasti se je odrezal kolektiv »Kokra«, ki je material pošiljal zadnje dni, ki ga je že zelo manjkalo.

Čič je z nožem preskusil pujska, če sta že pečena.

»Zdaj pa mislim, da bo že...«

Skupina delavcev asfaltne baze je v tretje praznovala likof. Tega so si sami kupili.

V.J.

Devetkratna udarna karlovska mladinska delovna brigada se je posebej usposobila za betoniranje cestišča. Vrsta mladincev se je naučila ravnanja z gradbenimi stroji. Tej brigadi je pripadla tudi čast, da so zabetonirali zadnji meter avtomobilske ceste. — Na sliki: betonsko mešanico stresajo s tovornjaka v razdelilec.

ZADNJI METRI BETONA

Gorenjsko-primorska mladinska brigada je preteklo nedeljo dopolnila 25. dan, odkar dela na avtomobilski cesti. Do tistega dne je bila proglašena dvakrat za udarno, enkrat pa je bila še posebej pohvaljena. Proglašena je bila tudi za najboljšo brigado v naselju Stevana Filipovića v Mirni peči. — Brigadirka v ospredju na sliki je Jožica Nemec, kvalificirana tkalka iz tržiške predilnice. Druga, Magda Bizjak, pa je delavka v tovarni »Elan« v Begunjah. Sedaj je že drugič v brigadi, prvič je bila na avtomobilski cesti letos aprila.

skimi »Aman« — med kopico drugih strojev in med pravo goro sodov.

Povsod valda red kot tisti trenutek v petek ob šestih zvečer, ko so namešali zadnjo tono asfalta...

Gori v vasi je zbrana na travniku pred barako skupina prajnje običajnih delavcev podjetja »Slovenija ceste«. Na baraki se blesti napis: »Čestitamo k delovni zmagi!«

Kupili so si dva pujska in ju pečejo na ražnja. Sofer Franjo Čič skrbi za ogenj: kdaj pa kdaj maže pujska z mastjo, ki jo ima staljeno v majhni kangliji.

»Veste, najprej se mora kožica lepo rumeno zapeti, šele potlej ju postavimo nad žerjavico. V dveh urah se speteta, kot bi mignil,« strokovno razlaga Čič.

Asfalterjema Ivanu Ferenciču in Pavlu Bahatu je zaupano vrtenje ražnjev. Počasi, s premislekom obračata rožnata pujska. Drugi sede na klopi ali stoje okrog ognja.

»Zadnje tri dni je bilo najbolj gosto,« pripoveduje pomočnik finišeista Slavko Mihalič. »V sredo smo začeli v bazi že ob treh zjutraj, na trasi pa ob štirih in delali smo do osmih zvečer. V četrtek prav tako, potegnili pa smo do polnoči. V petek je bil zadnji naskok: »Aman« so se ustavili ob šestih zvečer, finiše je pa ob sedmih položil zadnje metre asfalta.«

»Za finišejem so delali trije valjaristi: Anton Brlek, Franc Tatiković in Janez Repenšek.

bilo to, ne bi mogel točno reči. Moral bi iti pogledat v pisarno,« pojasnjuje pomočnik šefa baze.

»Ampak vse skupaj so dobro organizirali,« pristavi Ferencič.

Tako so si delavci asfaltne baze v Trebnjem pripravili svoj tretji likof

Ni pristojnega organa ki bi priznaval delovno dobo

Zakon o delovnih razmerjih določa, da mora imeti delovna knjižica vsak, kdor sklepa delovno razmerje kakor tudi kdor je že v delovnem razmerju. Delovna knjižica je javna listina in je treba šteti za resnična vsa dejstva in podatke, ki so vpisani v delovni knjižici, dokler se ne dokaže nasprotno.

Delovna knjižica je namenjena za dokazovanje stroke, poklica in stopnje strokovne izobrazbe oziroma naziva. Njen namen pa je še širši, ker je namenjena tudi za dokazovanje delovne dobe in posameznih pravic iz socialnega zavarovanja, posebno pa pravico do pokojnine in invalidnine ter za dokazovanje drugih pravic, za katere je delovno razmerje podlaga in pogoj.

Tako piše v zakonu o delovnih razmerjih. Kako pa je dejansko stanje? Zavodi za socialno zavarovanje ne verjamejo podatkom, vpisanim v delovni knjižici glede delovne dobe. Čeprav piše jasno v zakonu, da je delovna knjižica javna listina in da tudi vpisi o delovni dobi zadostujejo kot dokaz za pravice iz socialnega zavarovanja, zahtevajo zavodi še vse mogoče listine, kadar zavarovanci uveljavljajo svojo pravico do pokojnine oziroma invalidnine. Skrajni

čas je, da zavoda za socialno zavarovanje s to prakso prenehajo in da začnejo izvajati določbe zakona o delovnih razmerjih. Dokler zavod ne dokaže, da podatki o delovni dobi, ki so vpisani v delovni knjižici niso resnični, jih mora upoštevati. Neresničnost podatkov pa mora dokazati zavod za socialno zavarovanje, ne pa zavarovanci. Zaradi tega delajo zavodi napačno, ko silijo zavarovance ob upokojitvi, da dokažejo delovno dobo, ki je že vpisana v predloženi delovni knjižici.

Po predpisih zakona o delovnih razmerjih izda delovno knjižico občinski ljudski odbor, na katerega področju delavci oziroma uslužbenec prebiva. Manjkajo pa v zakonu predpisi o tem, kdo je pristojen ugotavljati prejšnjo delovno dobo in kateri organ je pristojen vpisati podatke o prejšnji delovni dobi v delovno knjižico.

Ta vprašanja so bila do izdaje zakona o delovnih razmerjih urejena z uredbo o delovnih knjižicah. Ta uredba je bila z zakonom o delovnih razmerjih razveljavljena. Ker zakon o delovnih razmerjih ni prevzel zadevnih določb uredbe o delovnih knjižicah, je nastala praznina v predpisih za ugotavljanje prejšnje delovne dobe in za vpis v de-

lovno dobo v delovno knjižico ni po obstoječih predpisih pristojen noben organ.

Tako stanje je absurdno in škodljivo za delavce in uslužbence. Čeprav je izdano okoli 400.000 delovnih knjižic, je vendar na tisoče delavcev in uslužbencev, ki še do danes nimajo urejene delovne dobe pred izdajo delovne knjižice. Res je, da je med njimi veliko takih, ki so si tega sami krivili, ker se niso pravočasno pobograli, da izpolnijo predpisane prijave in predložijo dokazila o prejšnji delovni dobi, s katerimi razpolagajo.

Se več med njimi je pa takih, ki so vse to naredili, pa vendar še danes čakajo na odločbo. Zakon o delovnih razmerjih je namreč poistil tako temeljitost vse prejšnje predpise, da so organi, ki so bili po prejšnjih predpisih pristojni za reševanje pritožb proti odločbam o delovni dobi, prenehali reševati te pritožbe, ker je prenehala tudi njihova pristojnost za take posele.

Podjetja in ustanove pa zahtevajo od delavcev in uslužbencev dokaze o njihovi delovni dobi. Od dolžine delovne dobe je odvisno namreč trajanje letnega dopusta, čestokrat višina plače itd. Podjetja in ustanove pa priznavajo kot polno vredno dokazilo samo

delovno knjižico tako, kakor predpisuje zakon o delovnih razmerjih. Skodo od tega, da takih predpisov ni, trpijo torej delavci in uslužbeni. Zato je skrajni čas, da izidejo ti predpisi.

Po uredbi o delovnih knjižicah so izdajale delovne knjižice okrajne posredovalnice za delo. Prejšnjo delovno dobo pa so ugotavljale posebne komisije pri okrajnih ljudskih odborih. Pritožbe proti odločbam teh komisij je reševal Sekretariat izvršnega sveta LRS za delo. V Sloveniji so te komisije ugotavljale prejšnjo delovno dobo tudi takrat, kadar se je delovna doba dokazovala s pričami. Po navodilu k uredbi o delovnih knjižicah bi moral v takih primerih ugotavljati prejšnjo delovno dobo republiški zavod za socialno zavarovanje.

Po uredbi o delovnih knjižicah pa je to spadalo v pristojnost posebnih komisij pri okrajnih ljudskih odborih. Čeprav navodilo ni moglo spremeniti uredbe, ki je imela moč zakona, je vendar zvezno vrhovno sodišče razsodilo, da so nične vse tiste odločbe posebne komisije, v katerih je bilo odločeno o delovni dobi, ki so dokazane s pričami. S tem svojim stališčem je naredilo sodišče delavcem in uslužbencem medvedjo uslugo, ker je bilo treba v takih primerih začeti delo iznova. Za tiste primere, v katerih je bila vložena pritožba, se je tako tudi delalo. Ko se niso bili rešeni vsi primeri, je prišel zakon o delovnih razmerjih, katerega predpisi so povzročili, da je

bilo ustavljeno izdajanje odločb o delovni dobi ob izdaji delovne knjižice.

Po navodilu republiškega zavoda za socialno zavarovanje sprejemajo okrajni zavodi za socialno zavarovanje prijave za ugotavljanje prejšnje delovne dobe ter izvedejo postopek vse do odločbe. Odločbe pa seveda ne izdajajo, ker za to niso pristojni.

Obljubljeno je, da bodo izšli posebni predpisi, s katerimi bo urejeno, kateri organi so pristojni za ugotavljanje prejšnje delovne dobe.

Narčt zakona o spremembah zakona o pokojninskem zavarovanju, s katerim bodo zneski v listinah zavarovanih razredov prilagojeni novim zvišanim plačam, vsebuje pooblastilo Zveznemu izvršnemu svetu, da sme izdati predpise, kateri organi so pristojni za ugotavljanje pokojninske dobe zavarovancev že pred uvedbo postopka za priznanje pokojnine. Izdelan je že tudi narčt zadevne uredbe tako, da upravičeno pričakujemo, da bodo v kratkem izšli predpisi, s katerimi bo odpravljena praznina, v kateri je bilo govora v tem sestavku.

B-A

V delovni knjižici vpisana delovna doba velja tudi za pokojnino

Zvezni izvršni svet je prav te dni razpravljal o osnutku uredbe o določanju delovne dobe ter o drugih dobah, ki se vpisujejo v delovno knjižico, o čemer je govora v gornjem članku.

še dober meter cestišča. Mladinci so ob cesti že postavili smrečico, delavci pa so nanjo privezali jabolka. Takšna je kot novoletna jelka. Na že končani kos cestišča so pripeljali agregat, da bi jim svetil. A kaj, ko so v naglici pozabili kable!

Nenadoma — pokanje lesa. Razdelilec je običal. Naprej ne more, ker les ni vzdržal. Tračnica, po kateri teče razdelilec, je za meter prekratka. Tisti meter so zadelali z lesom, toda pod težo stroja les ni zdržal. Razdelilec se je povsili.

»Prinesi tram, da ga dvignemo!«

Mladinci so prinesli debelo desko in jo podložili pod stroj; osem se jih je obesilo nanjo. Zaman: deska se je prelomila.

»Kje je kaj železnega?«

Štiri metre dolga železna tračnica je takoj pri roki. Nekaj mladincev pa je prineslo še šest metrov dolg hloď. Položili so ga spredaj pod stroj, tračnico s strani.

»Zdaj pazi! Lojze, ti poženi razdelilec!«

Stroj zahrope, mladinci se upro, tračnico tišče čisto do tal. Tisti na hloďu so bili premočni: pomedlo jih je po tleh.

Toda stroj se ne premakne. »Daj, poprimi!« Mladinci, kolikor jih le gre ob levi in sprednji strani stroja, se upro obenj.

»Ho-ruk! Ho-ruk! Ho-ruk! Pretežak je!«

»Privežimo ga na kamion, pa naj ga potegne. Spredaj pa vsi proč!«

Nšli so le navadno pol centimetra debelo žico.

»No, zdaj! Pritisnite s hloďom in vi s tračnico!«

»Ho-ruk...«

Zica je popustila...

Po osnutku te uredbe vpisuje delovno dobo v delovno knjižico organ občinskega ljudskega odbora, ki je pristojen za delovna razmerja. Z zakonom o delovnih razmerjih to vprašanje namreč ni urejeno, razveljavljene pa so bile prejšnje uredbe. Ker pa je danes v zavodih za socialno zavarovanje že kopica zahtevkov za priznanje delovne dobe, je predvideno, da le-ti rešijo vse spise, ki bodo pri njih vloženi do konca tega leta.

Prav tako je rešeno še drugo vprašanje, ki je tudi povzročalo zavarovancem obilico slabih volj. Zavodi za socialno zavarovanje so namreč takrat, kadar je kdo predlagal, naj bi ga upokojili, vedno znova ugotavljali, koliko delovne dobe ima, in se po predpisih niso smeli zadovoljiti s podatki iz delovne knjižice. Zdaj bo predpisano, da velja delovna doba, brž ko je vpisana v delovno knjižico, tudi za pokojninski staž in potemtakem tega ne bo treba znova dokazovati. V zvezi s tem je bilo treba seveda spremeniti tudi zakon o pokojninskem zavarovanju, ki je zahteval posebno ugotavljanje delovne dobe.

Delovodja vpije. Ura je 19,05, finiše je le še pet metrov za razdelilec. Zdaj, zdaj ga bo dohitel in potlej se bo ustavil, če razdelilec ne bodo prej dvignili.

Nekdo se domisli: »Kje je dvigalo? Sem z njim!« Da, na tovornjaku je ročno dvigalo.

Podložili so les in spet poskusili od strani: nič. Potlej še s prednje strani: spet nič!

»Dajmo, mladinci! Vi s strani! Lojze, poženi...! Počakaj še malo! Daj ogenj!«

Z baklo posvetijo pod stroj. Zdaj bo šlo!

»Samo počasi...«

»Ho-ruk...!«

»Spet se je ugreznil. Občutil sem, da se je spet ugreznil,« vpije strojnik.

»Enkrat. S podvojenjo silo. Že gre.«

»Daj deske! Daj deske pod kolesa!«

Stroj je že na betonu. Centimeter za centimetrom napreduje.

»Smo že na konju!«

»Sem s kamionom!«

Tovornjak št. 30923 zapelje ob razdelilec in strese zadnji kubik betona. Ura je 19,45. Sofer Dragoslav Marković naznani s trobljo, da so na avtomobilski cesti stresli zadnji kubik betona. Troblja veselo zatuli. Tovornjak številka 30802 ni prišel več v poštev: beton je moral odpeljati nazaj.

Razdelilec spet vozi sem in tja; ravna beton. No, končno so pripeljali tudi kabel. Poženejo agregat in dvojne močnice luči obneti »bojišče«. Še hip in razdelilec zapelje na — cestišče!

Zdaj je vrsta na finišeju. Tisti manjkajoči meter tračnic so že popravili. Ni vrag, da ne bi zdržalo! Finišer že pelje prvič čez, zapelje štiri metre nazaj, da zviširja beton drugič in zdaj, končno, še tretjič.

»Stoj, stoj!«

»Kakšen vrag pa je spet?«

»Saj vidiš, da ga obračata!«

Ob lesu se je levo kolo ustavilo, desni pa sta tekli po betonu.

»Nazaj!«

»Podloži deščico, da ga bo zdržalo še na tej strani!«

»Je žela!«

»Gremo!«

Tudi to je mimo. Ob 20,25 je uhitnil tudi finiše...!

Izbojevali so zadnjo veliko bitko.

V.J.

Goriški trg je ustaljen

Sprito povečanja cen nekaterih artiklov so bili tudi v goriškem okraju posamezni poskusi dvigovanja cen, uslug in drugega blaga, kar pa je bilo z energičnimi ukrepi pristojnih organov že v kati zatrt. Trg je tako v glavnem ustaljen in vse kaže, da bo tudi ostal. Seveda pa bodo morali biti ljudski odbori kakor tudi zbornice in inšpekcije še naprej budni. Tudi v bodoče bo potrebno stalno nadzorovati cene živih in drugega potrošnega blaga ter skrbeti za izvajanje vseh predpisov, ki so bili s tem v zvezi izdani.

-J.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo sindikatov Slovenije. — Izdaja republiški svet Zvez sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik Ivo Tavčar. — Glavna uredništva: »Slovenski poročevalci« v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Čufarjeva ulica 3, poštni predaj 284. — Telefon uredništva 32-535, uprave 11-044, skupni za uredništvo in upravo 32-631. — Račun pri mestni hranilnici v Lj. 600-11/606-1-3-221. — List izhaja vsak tretjek. — Rokopisov ne vračamo. — Posamezna številka stane 20 dinarjev. — Naročnina v predplačilu je mesečna 80 dinarjev, četrtletna 240 dinarjev, polletna 480 dinarjev in celoletna 800 dinarjev.

Kaj še zavira razvoj obrti

Občinski ljudski odbori so v svojih perspektivnih načrtih predvideli vrsto ukrepov za hitrejši razvoj obrtne dejavnosti. Mestne občine so si zadale nalogo, da s svojimi sredstvi ustanove nove obrtne delavnice, zlasti tistih strok, ki jih primanjkuje ali pa so v nazadovanju. Je pa še nekaj odprtih vprašanj, ki bi jih morali nemudoma urediti.

ODPLAČEVANJE POSOJIL

Obrtna podjetja imajo velike težave sprito majhnih obratnih sredstev, ki si jih le z malo pribore. Zaradi tega ne morejo razmahati svoje dejavnosti in zadostiti potrošnikom. Se večje preglednice imajo z odplačevanja

njem investicijskih posojil. Ker je rok odplačevanja zelo kratek prihajajo v hude finančne težave. Pomagajo si na razne načine. Obratna sredstva temeljejo iz denarnega dela osnov-

Pismo iz Maribora

nih sredstev in iz čistega dohodka, največje pa jih rešujejo iz zagate dobavitelj, ki kreditirajo surovine in drugi tehnični material. Na primer: obrtno podjetje Slikopleski je letos imelo 15 milijonov lastnih obratnih sredstev, dodatnega in dopolnilnega obratnega posojila 26 milijonov, a dobavitelj so mu kreditirali 30 milijonov. Podobni je položaj v drugih podjetjih. Predstavniki obrtnih podjetij so mnenja, da bi bilo zelo koristno za daljši razvoj obrtništva, če bi se posojila odplačevala iz bruto dohodka ne pa iz dela čistega dohodka, t. j. pred delitvijo dohodka. Tako bi bili kolektivni stimulirani, da bi čimveč svojih sredstev uporabljali za investicije. Kazalo bi v tem smislu spremeniti sedanje predpise.

NESPOSOBNA TRGOVSKA MREŽA

V Mariboru ni trgovskega podjetja, ki bi imelo stalno v zalogi, vsaj v skromnih količinah, orodje in tehnični material, ki ga potrebujejo obrtna podjetja. Izredno srečo ima, kdor dobi v trgovini kak kilogram dekupirane pločevine, vijake, korund papir, kotno železo, profilno gumo, klinaste jermene ali večjo količino žeb-njčev. Vezanih plošč se ne dobi nič za zdravlilo. Mehki rezani les, panel plošče in lesenit so prava redkost v skladiščih trgovin z lesom. Hkrati pa izvažamo vezane plošče. Kadar kupec išče našeto blago, vedno dobi enak odgovor: »Nimamo.« »Se ne dobi« ali pa »Pridite čez mesec dni.« Zelo težko se dobi v Mariboru upogljivo pleksi-steklo in laki, še težje pa cev, za izdelavo pohištva in karoserij. Trgovina se verjetno niti ne zaveda, kakšno veliko škodo trpi zaradi tega naše obrtništvo. Veliko narodnega dohodka požrejo številna potovanja križem po Sloveniji za nabavo omenjenega tehničnega materiala. Nabavljajo morajo v Zagreb po lake, korund papir, v Ljubljano hodijo po žeblice, vijake, v Pivko potujejo zaradi vezanih plošč, vse zadruge morajo obletati, preden dobe kamion desk, pa čeprav grčavih. Koliko benoica, dnevnic gre po nepotrebnem v nič in to zgolj zavoljo nesposobnosti trgovske mreže, ki ne zna ali pa neče ali pa nima dovolj obratnih sredstev, da bi se založila z blagom, ki je obrtnikom potrebno kot vsakdanji kruh. V Mariboru prodajajo tehnični material »Jeklotehna«, toda v zelo omejenih količinah. Kolektiv tega podjetja pravi, da nima dovolj obratnih sredstev za nabavo reprodukcijskega in drugega materiala in zato ne more zadovoljiti potrošnikov. Morda je to samo lep izgovor? Obrtniki se vprašujejo: zakaj pa je uspelo »Tehnometal« v Celju, da ima na zalogi, čeprav v omejenem obsegu, skoraj ves tisti tehnični material, ki se v Mariboru le redkokdaj pojavi v trgovinah? Pred ljudske odbore, trgovsko in obrtno zbornico se postavlja pereča naloga, da odstranijo te motnje v trgovski mreži, ki ne zavirajo samo razvoj obrti, temveč tudi industriji. Tiste trgovine, ki ne izvršujejo svojih nalog, bi morali poklicati na odgovornost. Obenem bi morali v Mariboru odpreti uvozno izvozno podjetje za tehnični material ali pa vsaj urediti tako, da bi že obstoječa uvozno-izvozna podjetja v Ljubljani in Zagrebu ustanovila svoje filiale v Mariboru. Tudi industrija bi lahko uredila svoje lastne prodajalne v središču našega okraja. S tem bi prihranili lepe milijone, ki jih sedaj uporabljamo za draga potovanja po Sloveniji in izven nje, ne upoštevajoč visoke izdatke za telefonske stroške, ki jih podjetja trošijo za iskanje omejenega blaga. Občine pa bi tako dobile več prometnega davka.

NEIZKORIŠČENA ZMOGLJIVOST ZASEBNIH OBRTHNIH DELAVNIC

Po dosedanjih predpisih smejo zasebni obrtniki zaposliti največ pet delavcev. Posledice tega določila se odražajo v dveh oblikah. Večje delavnice z urejenim strojnem parkom so zaradi tega le delno izkoriščene, kajti zasebni obrtnik ne sme preseči določenega števila zaposlenih, hkrati pa se ta predpis pogosto zaobide tako, da zlasti ključavničarski, zidarški in pleskarski mojstri in drugi zaposlujejo tudi do 30 delavcev, a jih sploh ne prijavljajo, ne plačujejo za njih prispevek za socialno zavarovanje in druge družbene datave. Skupnost je seveda s tem prikrašana. Z uvedbo delavskega upravljanja v zasebnih obrtnih obratih pa bi si skupnost zagotovila vpogled v poslovanje in

obenem bi bile v večji meri izkoriščene zmogljivosti zasebne obrti, ker bi ob pogojih delavskega upravljanja lahko dovolili obrtnikom, da zaposlijo večje število delavcev kot sedaj. Pravice delavskih svetov naj bi bile tako urejene, da bi dopuščale določeno pobudo zasebnega obrtnika, delavcu pa bi morala zagotoviti mimo drugega soudeležbo pri dobičku in vpogled v finančno poslovanje. To vprašanje zahteva seveda globlje proučevanje. Okrajne obrtne zbornice so prve poklicane, da izdelajo osnutek pravilnika o delavskem upravljanju v zasebnih obrtnih delavnicah.

OMEJENE PRAVICE OBRTHNIH PODODBOROV OBRTHNIH ZBORNIC

Če smo prenesli mnoge pristojnosti okrajnega ljudskega

Teden varnosti v celjskem okraju

Iz leta v leto poškodbe pri delu, predvsem pa izven dela, na poti v službo in domov, nenehno rastejo kljub vsem mogočim ukrepom, ki jih izvajajo na podlagi zakonov, uredb in predpisov za to postavljeni družbeni organi. Če analiziramo poškodbe, ugotovimo, da gre največkrat za delavcevo nepoznavanje nevarnosti pri delu ali za podcenjevanje obstoječih predpisov o varnem delu in prometu.

Zato je bila 23. t. m. sklicana v Celju konferenca varnostnih tehnikov in predstavnikov HTZ komisij gospodarskih organizacij. Na njej so sklenili, da bodo v celjskem okraju od 17. 11. do 23. 11. t. l. organizirali »Teden varnosti«.

R. P.

Slabo so gospodarili v občini Maribor-Tabor

Pred nekaj dnevi so v občini Maribor - Tabor na sestanku Socialistične zveze, sindikalnega sveta in Zveze komunistov razpravljali o gospodarskem stanju nekaterih podjetij. O teh vprašanih sta tudi razpravljala oba zborata te občine. Industrijska podjetja občine (razen tovarne Vigonka) niso dosegla predvidenega dohodka. Prednica in kraljica pa ima tudi za več kot 325 milijonov dinarjev neporavnanih računov, delavnica Boris Kidrič pa za 179 milijonov. V opekarini v Radvanjah so ustvarili le 25 odstotkov dohodka.

Kot vzroke, ki vplivajo na nizko storilnost dela, navajajo podjetja precejšnje število dopustov in slabo delovno disciplino. V predlinici in tkalnici so se letni dopusti podaljšali od 16 na 19 dni, porodniški pa od 90 na 105 dni. Izpad delovne sile morajo nadomestiti z novimi delavkami.

Tudi za izboljšanje delovne discipline so podjetja še vse premalo storila. Polurni odmor včasih podaljšujejo celo na 45 minut.

Zelo slabo so gospodarili v opekarini Radvanje pri Mariboru.

obdora na občine, bi kazalo, da tudi določene pravice okrajnih obrtnih zbornic prenesemo na občinske pododbore obrtnih zbornic. Koristno bi bilo, da bi se v bližnji bodočnosti ustanovile občinske obrtne zbornice vsaj v mestih.

Poseben problem je sestava upravnih odborov občinskih pododborov obrtnih zbornic v podeželskih občinah. Le-ti imajo ponekod čisto cehovski značaj. To pa zaradi tega, ker so v njih večinoma samo zasebni obrtniki, ki so vrh tega vsi priletni, s konservativnim pogledom in brez perspektiv. Te pododbore bi morali pomladiti in politično okrepiti s tem, da bi v nje delegirali tudi predstavnike oblasti, sindikatov in Socialistične zveze. Le tako bi ti organi bili zares družbena ustanova, ne pa cehovska organizacija.

Predstavniki obrtnih podjetij so tudi mnenja, da bi v potrošniške svete pri trgovskih podjetjih, ki oskrbujejo obrtnike s tehničnim materialom, izvolili tudi zastopnike obrti.

Namizal sem nekaj problemov, o katerih se razpravlja v krogu obrtnikov. Zanimivo bi bilo slišati še mnenja drugih gospodarstvenikov.

K. Audič

Naloge sindikatov v Pomurju

Za novega predsednika Okr. sindikalnega sveta je bil izvoljen Franjo Škoberna

Pred dnevi je zasedal v Murski Soboti Okrajni sindikalni svet. Seji je prisostvoval tudi sekretar OK ZKS Jan Ros.

Za novega predsednika Okrajnega sindikalnega sveta Murska Soba so izvolili Franjo Škoberna.

nja Škoberna — sedanega organizacijskega sekretarja OK ZKS. Le-ta je uvodoma želel še več sodelovanja in pomoči za nadaljnje delo. Poudaril je tudi, naj bi ob letošnjih občinskih zbiorih naše sindikalne odbore pomladili zlasti tam, kjer je bilo vprašanje kadra zanemarljivo. Dosedanji predsednik Lojze Valenčič je prisotnim poročal o plenarnem zasedanju Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, predvsem o razpravi predsednika Staneta Kav-

čiča. V razpravi je sodeloval tudi sekretar OK ZKS Jan Ros, ki je opozoril na to, da je v Pomurju veliko polproletarskega življa, ki ni odvisen samo od dela in zaslužka v podjetju. Tu je zato zelo važna torišča sindikatov. Mnogi delavci, ki so tudi polkmetje, pogosto izostajajo od dela, zaradi česar trpi proizvodnja in storilnost. Prav bi bilo, da se uvede nagrajevanje po enoti proizvoda.

Med drugim so na seji govorili še o potrošniških svetih v Pomurju, ki naj bi dobili več vpliva na upravljanje v trgovini.

V manjših gospodarskih organizacijah tudi še ni dovolj uveljavljen delavski svet, upravnih odbor, sindikat in kolektiv. Prav tem je treba dati več pomoči in priporočil od občinskih sindikalnih svetov in zborov proizvajalcev.

Zavod za organizacijo dela na Goriškem

V goriškem okraju namerava zavod za organizacijo dela, Njegova poveljavna naloga bo proučevati tehnološki proces dela v podjetjih in v nametati pomagati gospodarskim organizacijam za izboljšanje dela in povečanje delovne storilnosti.

J.

Delavske svete je treba bolj politično usmerjati, da bodo znali pravilno odločati in da bodo imeli pred seboj tudi koristi občine. V kolektivih je treba organizirati več zborovanj in razprav, da bodo delavci seznanjeni s poslovanjem podjetja.

Zbori proizvajalcev imajo v občinah Pomurja sorazmerno dobro kadrovske sestavo, vendar jim je treba dati več vsebine. Mnogokrat se je gledalo le na občinski zbor, medtem ko je bil zbor proizvajalcev zastopavljen. V nekaterih občinah Pomurja so občinski sindikalni sveti še vse premalo povezani z zbori proizvajalcev.

Dobra skrb za gozdno delavce

Sanitarna inspekcija Občinskega ljudskega odbora v Mozirju je pred kratkim pregledala gozdne kočice, v katerih živijo delavci Gozdnega gospodarstva Nazarje. Iz zapisnika te inspekcije se da razbrati, da za dvanajst kot Gozdnega gospodarstva dobro skrbijo, saj so kočice higien-sko dobro urejene. V kočah so zaposlene ženske, ki pospravljajo in delavcem pripravljajo hrano. Na ta način so zmanjšali število obolenj, ki jih je bilo v pretekli dobi kar precej, ker so si delavci sami pripravljali (neprimerno) hrano. V kočah so tudi zamenjali zaslišna ležišča z udobnimi posteljami in slaminjaci, da se delavci lahko po napornem delu dobro odpočijejo.

S. T.

se zato po njej ni mogče rav-nati. Vi lahko v januarju prihodnjega leta nastopite kvečjemu svoj redni letni dopust za prihodnje leto, dočim Vam za letos pripada 11 dni dopusta.

PLAČEVANJE

M. F. Velenje: Na seji delavskega sveta so razpravljali o tem, kdaj pripada soferju dnev-nica in kdaj plačilo za nadurno delo. Skenili so, da sofer ne more dobiti plačila za nadurno delo, če dobi dnevnic. — Odgovor: Sklep je nezakonit. Treba je ločiti plačilo za nadurno delo in dnevnic. Soferju pripada plačilo za nadurno delo, kadar mora opravljati delo, ki traja več kot osem ur oziroma več kot redni delovni čas. Pri tem je treba upoštevati samo efektivno delo. Sama prisotnost, ko lahko sofer na primer čita list, ni delo, ki bi ga mogli vštet v čas efektivnega dela. Tudi če je kdo odsoten iz kraja podjetja več kot osem ur, še ni dokaz za nadurno delo. Mora biti dejansko delo, le tak čas se lahko šteje med delovne ure. In če te skupaj zneso več kot predpisani redni delovni čas, potem je podana podlaga za plačilo nadurnega dela. Dnev-nica pa je oblika za kritje stroškov, ki nastanejo zaradi

službenega potovanja izven se-deža podjetja. Če traja taka odsotnost več kot osem ur, pripa-da soferju polovična dnevnic, za več kot 12 urno odsotnost pa polna dnevnic, in sicer ne gle-dena to, ali ima hkrati pogoje za priznanje nadurnega dela ali ne. Če je sofer odsoten na služ-beni vožnji več kot 12 ur in je njegovo efektivno delo trajalo več kot redni delovni čas ima pravico do dnevnic in pravico do plačila za nadurno delo. In nobenega spora o naravi dnev-nice. V 227. členu zakona o delovnih razmerjih je govora o tem, da ima delavec pravico do povračila stroškov za delo iz-ven kraja, kjer je zaposlen. Na podlagi tega člena je zvezni sekretariat za delo izdal odred-bu (gl. Uradni list FLRJ, št. 26-1958), iz katerega je jasno razvidno, da spadajo dnevnic med povračila stroškov za služ-bena potovanja.

Kje boš našel napotilo
● za svoje družbeno
● udeleževanje?
v »DELAVSKI ENOTNOSTI«!

OBVESTILO

Obveščamo vse bivše člane kolektiva

gradbenega podjetja »STANDARD« TOLMIN

v prisilni likvidaciji, da je Občinski ljudski odbor Tolmin

prevzel obveznosti za izplačilo dela zagotovljenih osebnih

dohodkov, ki niso bili izplačani posameznim upravičencem

v letu 1957.

A. V. Dolenja vas: Bili ste šest let zaposleni v Ljudski mi-lici kot komandir postaje. Kako se ta čas všteje v delovno do-
Odgovor: Po 93. členu zakona o
Odgovor: Po 93. členu zakon o pokojniskem zavarovanju se zavarovancem, ki so službenici Ljudske milice vsako leto, pre-bito v službi Ljudske milice računa za 14 mesecev delovnega

mladih delavcev

bodo tudi v prihodnjem letu

M. R.

M. R.

»Sarajesko!«
»Niško!«
»Rovinjsko!«
Zgrbančena roka je položila
štrbi škatlice ljubljanskih cigareta.
»Oprostite,« je plaho pripovedal
so ljubljanske!«
»Seveda,« je pokimal trdovratno
ravno tako dobre.
Na jeziku me je zavrbelo,
mi je, da mi je zmaj na škafu
mežiknil, navi molčim.
On, ki tega ni opazil, je pograbil
stirala je tudi ona in protestovala.
»Slišite, kaj pa se to prav
tudi jaz, «Plačam in zato hočem
so všeč meni, ne pa vam!«
Poskilil sem na škatlico in
zajel je stežnil taci in me pograbil.
»Nikar,« je šepnil, »mi smo
Kupuj domače blago,«
»Jok!« sem se uprl, »hvala
Morava!«

M. M.

OBČNI ZBORI SINDIKALNIH PODRUŽNIC

V Tovarni dekorativnih tkanin so pregledali delo sindikalne organizacije

N. B.

■ Kolkovane ponudbe z opisom strokovne prakse in življenjepisom pošljite Občinskemu ljudskemu odboru Medvode do 10. nov. 1958.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE

- **Avtobusno-turistično podjetje SAP-TURIST BIRO** v Ljubljani prireja s svojimi udobnimi turističnimi avtobusi **ENODNEVNE IN DVO-DNEVNE IZLETE V TRST, BENETKE IN V DRUGE ZANIMIVE KRAJE.** Po vaši želji vam organizirata tudi razne druge izlete po Sloveniji, Jugoslaviji in inozemstvu.
- **VSE INFORMACIJE VAM DAJETA POSLOVALNICI V LJUBLJANI, MIKOŠIČEVA 17 IN TITOVA 38, TEL. 30-647 IN 32-771.**
- **Ce si želite ogledati razne kraje doma in v inozemstvu, se obrnite na SAP-TURIST BIRO v Ljubljani in zadovoljni boste! Izkoristite zlasti lepe jesenske dneve za izlete in popotovanja svojih članov po domovini in tujini!**

N. B.

»Vasa Železnova v Črni«

Prizadevna igralska družina v Črni je z »Vaso Železnovo« slavlila pomemben jubilej. Vasa Železnova je bila trideseta povojna uprizoritev in hkrati najbolj zahtevno delo, ki so se ga doslej lotili. Studija se ni lotili iz želje, da bi pokazali svoj pogum in zrelost, marveč

so se zanj odločili predvsem zaradi tehtnosti in pomembnosti, zaradi globokih resnic, ki jih Gorki v tej drami odkriva. Dolgo so pomišljali, imeli so že nekaj bralnih vaj, preden so se dokončno odločili.

Vasa Železnova je za amaterske odre trd oreh iz več

razlogov: v drami nastopajo nenavadni, ostro začrtani značaji; čas in dežela, kjer se je drama dogajala, sta nam odtujeni; sam lik Vase Železnove zahteva nadpovprečno igralsko stvaritev; predstava kot celota pa zelo intenzivno sodelovanje občinstva.

Drama »Vasa Železnova« je odlična oris rasti in propadanja prvih ruskih kapitalistov. Kakor v romanu »Artamonov«, tako tudi v tej drami slika Gorki brezobzirnost, nečlovečnost, velik pohlep po denarju ruskega kapitalista, ki se ne ustraši najbolj nizkotnih dejanj, da bi povečal svoje bogastvo.

Igralska skupina v Črni je imela za študij te zahtevne drame na razpolago premalo časa, saj je morala 19. oktobra nastopiti na kulturnem tednu v Ravnah. Razen tega pa je igralca Franja Srebotova, ki je zaigrala Vaso Železnovo, gostovala še pri igralški skupini v Žerjavu. Ta naglica seveda predstavi ni bila v prid. Vrsto pomembnih detajlov je bilo zabrisanih in igra ni bila dovolj sproščena. Kljub pomanjkanju časa pa so igralci uspeli dostojno predstaviti zahtevno delo.

Med najuspešnejše like sodi vsekakor Vasa Železnova, ki jo je posebno v tretjem dejanju zelo prepričljivo, z bogatimi igralskimi izkustvom zaigrala izkušena Srebotova, posebno se prizore, ko Vasa čuti, kako se ji majajo tla pod nogami, ko se zaveda svoje smrti, a jo hoče s svojo energijo premagati. Njenega moža je Polde Radović predstavil preveč samozavestno, saj je ob zaključku svoje poti Sergej Petrovič Železnov samo še senca robusnega kapitana. S precejšnjim igralskim izkustvom, nadarjenostjo in barvitim glasom, ki pa je mestoma prehajal v patos, je brata Prohorja predstavil Vili Strel. Starejšo hči Natalijo je prezastrto oblikovala Marija Opreš-

nikova; njena igra je bila podobna školjki, ki se samo za hip odpre, sicer pa skriva svoj srčiko dogajala, sta nam odtujeni; sam lik Vase Železnove zahteva nadpovprečno igralsko stvaritev; predstava kot celota pa zelo intenzivno sodelovanje občinstva.

Pogumni in prizadevni režiser Aleš Mrdavič zaradi pomanjkanja časa ni uspel urediti vseh svojih zamisli. Pokazal pa je precejšnjo režisersko znanje, občutek za poudarjanje bistvenih prizorov v drami in vigranost celote. Scena je bila prenatrpana in premalo funkcionalna, kar je igralcem oviralo sproščeno igranje.

Prepričani smo, da uprizoritev zaradi manjšega zanimanja občinstva, kot je to v Črni običaj, ne bo vzelo igralcem veselja za nadaljnje delo, marveč jim bo le spodbuda, da je treba po tej poti nadaljevati, kajti uspeh ne bo izostal, čeprav bo prišel morda kasneje, kot si igralci trenutno želijo.

Vinko Trinkaus

»Grobovi«

Beograjsko podjetje »Avala-film« je v koprodukciji z Norvežani izdelalo dokumentarni film o jugoslovanskih interniranih na Norveškem med drugo svetovno vojno. Scenarij je napisal Ljuba Radišević, režiral pa ga je Mika Jovanović. Snemali so seveda na Norveškem.

NAŠI PESNIKI

PAVEL GOLIA (roj. 1887) sodi v generacijo slovenskih pesnikov, ki je začela svojo pesniško pot v znamenju slovenske Moderne, a je pozneje izoblikovala svoj lastni pesniški obraz. Golia je izdal pesniške zbirke: *Pesmi o zlatolaskah*, *Večerna pesmarica* in *Pesmi*, po vojni pa je izšel obširen izbor njegovega dela. Objavljena pesem je nastala v času okupacije.

Balada

o nesrečnem doktorju Vladimirju Kantetu

Res, policijski komisar v Ljubljani, a z dušo prikovan v dom in rod, do zadnjega zvest v delu s partizani! Obsojil ga je SS-nagli sod. Krog vrata z zanko mirno v smrt je zrl, ko se — protest usode — utrga vrvi. Z zamudo mučno zdaj poroga rešen v predpomladanj sapi sem in tje se rahlo ziba, na drevo obešen, nesrečni doktor Vladimir Kante.

Dva pokavca bila sta vrla rablja. Dvorščič je še po grezu v mrak in v plesu senčnatih dne pozablja. Hej, rablja, doktor bos visi in nag! Lump sam za huđe dni na stran ne devlje, obleko sva mu spravila in čevlje. A za rešetko te jeznik pozdravlja in vsa podtalna OF prisrčno se od tebe s stisnjeno pestjo posavlja, nesrečni doktor Vladimir Kante.

Nad sanjami jeznikov je drhtela vso noč trpkost, zamolka kakor glas turbini roga, oboe in čela, priplula iz onostranstva k strtim v vas, ko so pošastno v vetru onkraj stene

ječale veje, skoraj že mežene. In solza modro črne kolobarje oči. In zate jo jeznik otre. In v njej se blišči sij bodoče zarje, nesrečni doktor Vladimir Kante.

Ob zori sedeta mu dva vrabčica na rami čivkajoč, in črni kos zvedavo vrh smetišča zre v mrljica. ki iz megle se luči nag in bos. (Sodniki so sklenili pri posveti, da mora štiriindvajset ur viseti v svarilni zgradbi zemlja in med nebor. Sedaj je rok končan. Prestal si vse. In sam si bil o mraku za pogrebom, nesrečni doktor Vladimir Kante.

V Izlakah so dobili »Svobodo«

K obračunu dela so se zbrali v majhnem šolskem prostoru. V šolske klopi so sedli sami mladi ljudje. Predsednik, članek bi mu prisodil največ dvajset let, je vzel v roke lističe, na katere je s trdo delavsko roko napisal dejavnost posameznih društvenih skupin.

Ljudje so tiho poslušali, tu pa tam pomenljivo prikimali predsednikovim izjavam in videti je bilo, da jim podoživlja neštete ure, presedane za rast in napredek društva. Na koncu je z nekoliko povišanim glasom predlagal, naj bi se njihovo prosvetno društvo

»Ivan Kavčič« preimenovalo v delavsko prosvetno društvo »Svoboda«.

Člani društva so soglasno pozdravili sklep o preimenovanju društva v »Svobodo«. Za to so glasovali delavski sinovi skupaj s kmečkimi fanti. Vsi so spoznali, da bodo drug z drugim, z roko v roki, laže premagovali nekatere težave, zlasti pa delali za razcvet družbene dejavnosti. Le to so predlagali, naj bi tudi v bodoče ohranili ime Ivana Kavčiča, človeka, ki je daroval svoje življenje za zmago revolucije.

Zavedajo se tudi večjih dolžnosti, ki jih prevzemajo na svoja ramena s preimenovanjem društva. Toda bivše upravno vodstvo je mislilo na

vse. Že na običnem zboru so predlagali dokaj zahteven program dela, ki bo terjal trdo delo vseh članstva. Za zdaj bodo vložili vse sile za ustanovitve mladinskega odra. Saj so mladi že nekajkrat povedali, da bi radi igrali. Potem jih čaka ustanovitev pevskega zbora, posebno če bodo lahko poslali nekega mladina, ki je odslužil vojaški rok, v zborovodsko šolo. Na častno mesto so postavili skrb za izobraževanje. Ljudje so zahtevali, naj potujoči kino predvaja boljše filme kot doslej, take, ki bodo ljudem nekaj povedali. Na predavanju bodo hodili vsi člani, ti pa bodo pripeljali s seboj svoje znanje in prijatelje. Skratka: odločili so se razgibati svoj kraj.

M. V.

Razstava slikarske šole »Ivan Roba«

V dvorani Socijalnega zavrovanja v Kidričevih ulici v Ljubljani prireja te dni slikarska šola KPD »Ivan Roba« svojo dvajseto razstavo.

Razstava kaže, da šola nadaljuje svojo tradicijo, ki ji je dal pokojni Niko Pirnat. Od svoje ustanovitve leta 1947 pa do danes je šola skozi to šolo že okrog 1.500 učencev raznih poklicev in starosti. Poleg tega, da je šola prispevala k dvigu splošne likovne kulture, je več učencev tudi toliko usposobila, da so svoj talent razvili in prešli na šolo za umetno obrt ali pa celo na Akademijo za upodabljajočo umetnost. Tudi letos je bilo šest njenih učencev sprejetih na likovno akademijo — dva na Dunaju, štirje pa v Ljubljani. Številnim učencem — gimnazijcem pa je znanje, pridobljeno na tej šoli, koristilo pozneje, pri študiju na tehničnih fakultetah.

Na sedanjih razstavi je 70 del, 31 olj, 11 akvarelov, 4 grafike, 20 risb in 4 kipi. Dela je razstavilo 22 slikarjev, 18 risarjev in grafikov ter 2 kiparja, kar pa je majhen izbor iz dela 100 učencev, ki obiskujejo tri letniške; obširnejši izbor del ni bil mogoč zaradi premajhne dvorane. Seveda pa moramo na to razstavo gledati kot na izrazito šolsko razstavo. Dela kažejo solidno znanje razstavljavcev, med katerimi so nekateri — n. pr. Vogrič, Pečnikar, Zor, Ber-

ce, Vene in Vilhar — pokazali, da so že osvojili osnovno znanje in se do neke mere sprostili od lastnega izraza. V celoti pa lahko rečemo, da so opravičili sloves, ki si ga je šola pridobila s prvo nagrado in diplomom kot najboljša risarska sekcija v Sloveniji na republiškem tekmovanju kulturno-umetniških društev 1949. leta.

Simfonični koncert orkestra francoskih železničarjev iz Pariza

Prejšnji teden je v dvorani Slovenske filharmonije gostoval orkester francoskih železničarjev iz Pariza pod taktirko Gastona Pouleta. Dali so pet del, med njimi Berliozovo »Faustovo pogubljenje« in Dvořakovo Sm-fonijo v e-molu; kot solistka je nastopila violinistka Catherine Courtots. Gostovanje tega orkestra, ki sodi po svoji zasedbi že kar med velike glasbene ansamble, je bilo še posebno zanimivo zaradi primerjave z glasbenim delom naših Svobod in prosvetnih društev Seveda za francoske glasbenike ne moremo uporabiti tako strogih meril kot za poklicne orkestre, lahko pa jim damo priznanje zaradi pristne in strastne želje po glasbenem poustvarjanju. Tako je orkester tudi kot celota, ki je poslušalce kljub nekaterim tehničnim pomanjkljivostim prevzel.

LJUDSKA UNIVERZA - LJUBLJANA Dopisni tečaji

Kakor vsako leto, prireja Ljudska univerza tudi letos dopisne tečaje, ki imajo namen pomagati delovnim ljudem razširiti njihovo obzornje in jim nuditi dopolnilno pošolsko izobrazbo. S tem namenom prireja Ljudska univerza sledeče tečaje:

- 1. Dopisni tečaj iz osnov knjigovodstva (za začetnike);
 - 2. Dopisni tečaj višje stopnje knjigovodstva za proizvodne panoge (podjetja in obrati);
 - 3. Dopisni tečaj višje stopnje knjigovodstva za trgovino in gostinstvo;
 - 4. Dopisni tečaj iz knjigovodstva za zadruge, ki se deli na začetni tečaj, na prvi nadaljevalni tečaj in na drugi nadaljevalni tečaj. Vsa učna snov je prirejena izključno za združeno gospodarstvo.
 - 5. Dopisni tečaj iz poslovne korespondence in komercialnega poslovanja.
- Prijave za vse tečaje sprejema Uprava Ljudske univerze, Ljubljana, Cankarjeva 5-III. Tudi vse potrebne informacije dobite tam. Rok prijave je do konca oktobra.

Z OBISKA V ZAHODNEM BERLINU IN BRUXELLESU

Vzgoja sindikalnih kadrov v tujini

III.

V Belgiji je sistem dopolnilnega izobraževanja odraslih zelo razvit. K pestrosti izobraževanja prispeva raznolikost ustanov in organizacij, ki skrbijo za izobraževanje državljanov. Močno vlogo ima pri tem država, ki splošnemu izobraževanju odraslih daje enako mesto kot rednemu šolskemu izobraževanju mladine. Razen šol, ustanov in servisov za izobraževanje odraslih, ki jih neposredno ali posredno vodi in podpira država, je vsaka politična stranka za sebe ustvarila svoj sistem izobražbe odraslih, preko katerega se širi politični vpliv. Poseben sistem izobraževanja so razvile vse 3 najmočnejše sindikalne organizacije (socialistična, katoliška in liberalna).

Tako kot v zahodnem Berlinu, je osnovni problem, na katerega so osredotočena vzgojno izobraževalna prizadevanja treh sindikalnih central, zaščita delavcev pred rastočo produktivnostjo in racionalizacijo v proizvodnji.

Da bi sindikalne aktiviste usposobil za konkretno borbo pri zaščiti delavskih pravic, prireja belgijski socialistični sindikati v svojih stalnih šolah redne seminarje o problemih produktivnosti, organizacije dela, nagrajevanja, trgovine itd. V sindikalnih šolah dobe slušatelji razen tega tudi osnovno znanje iz komercialne in knjigovodstva, pri čemer jih žele usposobiti za to, da lahko tudi o strokovnih problemih razpravljajo z upravami podjetij in gospodarskimi strokovnjaki.

V Belgiji smo imeli možnost prisostvovati enemu od tečajev šole socialističnih sindikatov v bližini Dinana. Tečaj, ki je podružnica centralne šole v Bruxellesu, dela v biseru graditvi, ki so ga sindikati odkupili in v njem uredili pobitniški dom za svoje člane. Po končani poletni sezoni so od jeseni do pomladi tu stalni enotedenski semi-

narji, ki se jih udeležujejo predvsem plačani sekretarji oziroma zastopniki sindikalnih organizacij iz podjetij in sindikalni voditelji iz provinc. Ob našem obisku je bil na sporedu enotedenski seminar o svetovni ekonomiki.

Razen stalne sindikalne šole v Bruxellesu, ki prireja skozi vse leto redne enotedenske seminarje in podružnice v Dinantu, ki deluje le preko zime, organizirajo socialistični sindikati stalne tečaje za neplačane predstavnike sindikalnih organizacij iz podjetij. Vsak sindikalni odbornik mora absolvirati tri tečaje po programu, ki obsega tri področja: v prvem spoznavajo probleme podjetja (organizacijo proizvodnje, elemente produktivnosti, nagrajevanje itd.) v drugem študirajo ekonomske probleme posameznih provinc, v tretjem pa spoznavajo probleme nacionalnega gospodarstva. Vsak tečaj traja 6 mesecev, tedensko po 2 uri zvečer.

Program tečajev izdelujejo na osnovi konkretnih problemov, ki se pojavljajo v praksi sindikalnih organizacij. Za to imajo v centrali in v večjih provincijskih organizacijah posebne servise za tehnično službo. V teh serviseh profesionalni ekonomisti, pravniki, tehniki, sociologi in zdravniki proučujejo probleme organizacije dela, nagrajevanja, strukture zaposlenih, fizične in duševne utrujenosti pri delu itd. Sindikalne organizacije obveščajo te servise o problemih iz prakse, da jih strokovnjaki znanstveno obdelajo. Z njihovimi izsledki in priporočili seznanjajo preko tečajev in seminarjev sindikalne kadre in jih tako usposabljajo za konkretno reševanje praktičnih problemov.

Tudi krščanski sindikati, ki so po številu članstva enako močni kot socialistični, imajo za vzgojo sindikalnih kadrov blizu Bruxellesa poseben izobraževalni center, imenovan TERWUD. Skozi ta center morajo vsaj enkrat letno po 4 dni

vsil profesionalni sindikalni odborniki. Program centra predvideva posebne tečaje za vzgojo sindikalnih kadrov, ki delajo z mladimi člani sindikata, dalje za sindikalne kadre iz podjetij in posebej za izobraževanje kadrov iz provincijskih vodstev. Mimo tega imajo v 14 centrih še posebne 3-mesečne tečaje za tako imenovano tehnično izobraževanje. Tečaji delajo v popoldanskem času, program pa zajema v glavnem podobno snov, kot v šoli socialističnih sindikatov (pogoji in razvoj produktivnosti ter zaščita delavcev pred tem). Absolventi teh tečajev organizirajo nato podobne tečaje za neprofesionalne sindikalne odbornike v industrijskih središčih.

Značilnost izobraževanja sindikalnih kadrov v Belgiji je velika pestrost oblik in elastičnost v programih. Mimo rednih celodnevnih in večernih tečajev prireajo o posameznih problemih weekend seminarje v počitniških domovih. Tu usposabljanje o vodenju organizacije se poslužujejo, zlasti liberalni sindikalisti, razen seminarjev tudi stažiranja v sindikalni centrali. Po nekaj tednih bivanja v centru, kjer se kandidati spoznavajo s praktično organizacijo dela in dobe osnovno politično izobrazbo, se kot usposobljeni sekretarji sindikalnih organizacij vračajo v svoja podjetja oziroma razne komisije.

Posebno mesto v izobraževanju delavcev-socialistov ima v Belgiji Institut Emil Vandervelde, ki je pod neposrednim vplivom Socialistične stranke Belgije. V okviru tega Instituta deluje poseben Center za izobraževanje delavcev, ki je bil osnovan že 1911. leta. Osnovni cilj vzgojnega dela tega centra so: vzgojiti človeka kot osebnost, pomagati delavcu, da razvije in afirmira svoj lastni jaz, da se nauči samostojnosti, svoje zahteve in usposobi za prevzem odgovornosti.

Njihov namen ni samo pridobiti

človeka za socialistične ideje, ampak ga tudi vzgojiti tako, da bo živ el in delal kot socialist. V programih tečajev, predavanj in seminarjev, ki jih center preko servisov, regionalnih in lokalnih komitejev, prireja v vsej Belgiji, posvečajo največ pozornosti zgodovini, ekonomiki in geografiji. Mimo čistega empiričnega preučevanja konkretnih belgijskih razmer poskušajo v razpravah pripeljati slušatelje do posplošenih teoretičnih zaključkov. Vsa predavanja in razprave izhajajo iz stališča vloge človeka v družbi.

Zlasti so zanimive metode njihovega dela. Te slone na osnovni predpostavki: vzgojiti človeka kot osebnost. Zato posvečajo veliko pozornost sproščenosti in aktivnemu sodelovanju poslušalcev. Prva ura vsakega tečaja je ura predstavljanja — tu se poslušalci medsebojno spoznajo, spozna pa jih tudi vodja, ki v grupi ne igra nadrejene vloge. Po vsakem tečaju organizirajo študijske weekende, ki so navadno v počitniških domovih. Tu se predavatelji in poslušalci v povsem drugem ambientu pogovarjajo o poljudni temi iz sodobnega življenja Belgije, prvi večer pa izkristijo za razvedrilo (organizirajo na primer koncert, dramsko prireditev in pod.).

Center sodeluje tudi z drugimi delavskimi organizacijami in sindikalnimi šolami pri izdelavi programov za splošno izobraževanje. V tem smislu igra center vlogo koordinatorja in znanstvenega svetovalca posameznih vzgojno izobraževalnih ustanov.

Nemogoče je bilo v tako kratkem času prodrati v globino vzgojno izobraževalnega dela belgijskih sindikatov, ki imajo v tem bogato tradicijo in izkušnje. Zato je tudi opis njihovega sistema le bežna slika prestrga in bogatega dela na tem področju brez globlje analize in kritične presoje.

Kajetan Kovič

Simfonični orkestra francoskih železničarjev v Postojnski jami

Piše: Tilka Blaha

Hrvatska — korak pred vsemi

V Beogradu je bilo pred dnevi posvetovanje Centralne sveta Zveze sindikatov Jugoslavije o nekih problemih telesne vzgoje. Sestanka se je udeležil tudi predsednik republiškega sindikata slovenskih kovinarjev Jakob Kvas. Našim bralcem posredujemo v današnji številki poglavne tehte in hkrati najbolj načelne misli in ugotovitve. Kvasa o tem pomembnem zboru.

Poročevalec na tem posvetu — član sekretariata CS ZSJ Mišo Pavičević je uvodoma poudaril, da je v telesnovzgojnem gibanju pri nas redno vključeno zelo malo delavcev in uslužbencev (približno tri odstotke). Vzrokov za tako slab odziv je kajpak več, poglavitega pa je treba iskati v osnovni koncepciji (uradna priprave v članstvo, lov za rekordi in rezultati, nazadnjaštvo nekaterih kadrov, togost itd.) telesnovzgojnih organizacij Partizana in Sportne zveze Jugoslavije. V obeh organizacijah namreč še daleč ni prodrla težnja, ki naj bi zagotovila čimveč preprostih delovnim ljudem kar najboljšo telesno vzgojo in zdravo pestro razvedrilo po svobodni izbiri.

Taka dejavnost se je doslej učinkovito razmahnila samo na Hrvaškem, kjer so se zagnali zavzeli republiški, okrajni in občinski sindikalni sveti. Š to pobudo so sveti zajeli v redno telesno vzgojo več ko 80.000 delavcev in uslužbencev. Seveda ne bi bilo prav, če bi kongres telesne kulture v Beogradu zavrgel te samorastne oblike v sindikalnih podružnicah; vsekakor jih bo treba negovati in gojiti, skupno z organizacijo Partizan in hrvatsko športno zvezo, prav tako pa tudi v drugih republikah.

Po poročilu in razpravi so se zborovalci zedinili za več načelnih stališč in priporočil.

Centralni svet ZSJ bo na kongresu za telesno kulturo seveda zastopal lastne in splošne

516 tekmovalcev v Murski Soboti

V počastitev 17. oktobra — praznika občine Murska Soba — je tudi letos občinski sindikalni svet v Murski Soboti organiziral sindikalna športna preizkušnja. Zanimanje sindikalnih podružnic je bilo zelo veliko, saj se je od 46 podružnic prijavilo za tekmovanje 27.

Komisija za šport in telesno kulturo občinskega sindikalnega sveta je imela po dnevi dela.

V nogometu je tekmovalo 9 moštev, v odbojki 10, v keglarstvu 10, v streljanju 21, v šahu 14 in v atletiki dve moški in dve ženski ekipi. V vseh sindikalnih podružnicah je bilo po prejšnjem izboru tekmovalcev, izdali tekmovalca so bili naslednji:

NOGOMET — 1. Panonija, 2. Triglav in KZ, 3. Pomurka tisk. Odbojka — 1. uslužbeni TNZ, 2. Sograd in Zidar, 3. Agromerur.

KEGLARJE — 1. Panonija, 2. Triglav in KZ, 3. Pomurka tisk. Streljanje — 1. «Ratimur», 2. Bliš, 3. Strojnik, 2. uslužbeni LO, ZSZ in KZ, 3. uslužbeni TNZ, 2. Sograd in Zidar, 3. Pomurka tisk.

SAH — 1. uslužbeni banke, 2. uslužbeni TNZ, 3. uslužbeni LO, ZSZ in KZ, 2. uslužbeni LO, ZSZ in KZ, 2. Pomurka tisk. Atletika — 1. Panonija, 2. Pomurka tisk.

Moštva, ki so zasedla prva mesta, so prešla prehodne pokale občinskega ljudskega odbora Murska Soba, občinski sindikalni svet pa je podelil še spominske diplome.

Spominsko diplomu so prejeli še najboljši strelci: Drago KLANJAČ, ki je dosegel štiri kroge, Anton HUMAR, delavec iz Panonije, ki je zmagal v peterbolju (156 točk), in delavka iz Panonije, ARANKA KOKAS, ki je zasedla prvo mesto v ženskem peterbolju. Prireditev je uspela, saj je v končnem tekmovalstvu sodelovalo 27 sindikalnih podružnic ali 516 članov sindikata. Povsod je bil odziv dober, kjer je vodstvo sindikalne podružnice znalo pritegniti svoje članstvo. Žal pa moramo tudi zapisati, da v gubnem podjetju »Kroja« ni šlo vse tako po sreči. Člani sindikata so imeli vojo, da bi tekmovali, vendar uprava tega delavcem ni omogočila in tako so morali odstopiti od tekmovalca.

JANEZ DRVARIC

ne težnje, ki naj bi pripomogle k vsestranskemu napredku telesne kulture pri nas. Razen tega se bo CS ZSJ še posvetoval o problemih delavskega oddiha in razvedrila ter športa v gospodarstvu vobče. Zborovalci so se hkrati še zavzeli za gradnjo raznovrstnih športnih objektov, ki naj bi bili na voljo vsem ljudem, tam, kjer se

zbirajo in živijo delavci v prostem času (stanovanjska naselja itd.) ter za moderne metode v Partizanu in Sportni zvezi.

Svet se je še odločil podpirati šport in telesno kulturo v gospodarstvu, ker si je slednja z dosedanjim prakso že zagotovila svoje mesto. Se več zborovalci so zahtevali, naj Partizan in Sportna zveza posvetita več pozornosti delavcem in mladini v gospodarstvu. Za delavce v določeni starosti (25 do 35 let) pa bo treba poskrbeti za dostojnejše, privlačnejše oblike, ki bi vzbudile več zanimanja med delavstvom kakor pa dosedanje delo. Delovnim ljudem bi bilo treba približati zlasti tekmovalni sistem, a tak, ki naj bi bil neogibno potreben za razvedrilo in telesno sproščeno ter za množično splošno vzgojo mladine vobče. V ta namen naj bi sindikat tudi učinkoviteje pazili na sredstva za telesno kulturo, več pa bodo morali storiti tudi še za proizvodno gimnastiko. To so že precej razširili ponekod, vendar niso dovolj popostrili z raznih igrarji.

S posvetom v Beogradu se je Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije zares dobro pripravil za prvi jugoslovanski kongres telesne kulture.

Na Vrhniki so tekmovali

V okviru proslav lesnega podjetja LIP na Vrhniki so bila na sporedu tudi športna tekmovalna. Nastopili so tudi tekmovalci iz okolice, kjer ima LIP svoje obrate. V vseh panogah so bili hudi boji. V odbojki je zmagal Verd pred Borovnico in Radomljami, v šahu pa Borovnica pred Verd. Prav tako je bila Borovnica najboljša v namiznem tenisu. V streljanju je pri moških zmagal Verd pred Radomljami, pri ženskah pa je bila ekipa Verda prva pred Borovnico. Tekmovalje je uspelo v splošno zadovoljstvo.

Na belo-črni poljih

Pot skozi zgodovino jugoslovanskega šaha

V zadnjih desetletjih se je šah zelo hitro razširil domala v vse kraljevine. Šahovski prireditev je vedno več, prav tako tudi vele-mojstrov in mojstrov. Športniki imajo svojo olimpiado vsako četrto leto, šahisti pa vsako drugo leto, pri čemer je bila n. pr. letos v Münchenu rekordna udeležba (36 držav). Šah dobi razen tega rang umetnosti, ima pa seveda tudi določeno socialno in vzgojno vrednost.

Pri tem vsesplošnem napredku šahovske igre ima veliko vlogo Jugoslavija, ki je zadnja leta ponovno potrdila, da je po moči druga država na svetu (Prvo mesto drži SZ). Ta napredek je predvsem posledica dejstva, da so pri nas najširši pogoji in možnosti za pravi razvoj šaha. Postal je množična igra, del splošne ljudske kulture in se v prihodnosti povzpne na zavilno stopnjo.

Se en čimtelj je, ki je pripomogel k vzponu jugoslovanskega šaha. Zato je, kakor se pri marsičem, potrebno daljše obdobje. Deljansko ta tradicija obstaja. Se zelo stara je. Ko so arheologi pred kakimi 29 leti našli v neposredni bližini Beograda, na ostanke naselja iz predzgodovinske dobe, so našli tudi figure, ki so zelo podobne šahovskim. V srednjem veku je prodiral šah v naše kraje iz dveh smeri: iz zapadne prek Bizanca in po morju z Bliznjega vzhoda. Pozneje je celo zasel v hrvaški grb, v katerem so se danes kvadratna polja šahovske deske. V 18. stoletju pa

se je šah začel širiti v naše kraje s tretje smeri, s severa, konkretno z Dunaja.

Prvi klub pri nas so bili ustanovljeni konec prejšnjega stoletja. Vendar pred prvo svetovno vojno ni bilo jasnejših obrisov organiziranega šahovskega življenja. Pač pa smo tedaj imeli odlična predstavstva v dr. Vidmarju in Kostiću, od katerih je zlasti prvi dosegel takrat vrsto odličnih rezultatov. Tako je vznikla ideja o ustanovitvi šahovske zveze vseh jugoslovanskih pokrajin. Toda Jugoslavlani so bili takrat razdeljeni še na več držav in ideja je seveda propadla.

Leta 1921 smo dobili prvo enotno šahovsko organizacijo za vse države. Ustanovljena je bila v Celju, njen prvi predsednik pa je bil seveda dr. Vidmar. Do druge svetovne vojne lahko potegnemo zabeleženo 17 nacionalnih turnirjev, na katerih je prvi dobil mojstrski naslov med njimi tudi Pirc, dr. Vojnitič, inž. Vidmar, Prelinšek, Lesnik, 4. mednarodni turnirje (Rogaska Slatina, Bled, Maribor in Ljubljana), 4 državna prvenstva (dva) in polkrat Pirc in enkrat dr. Vidmar ter 4 nastope na olimpiadah.

Leta 1941 je nastala v šahovskem življenju prekinitev. Stevilni igralci so ali padli v NOB ali ostali v koncentracijskih taboriščih, med drugim Furjan. Novo, veliko obdobje za jugoslovanski šah je nastopilo šele s prihodom ljudstva na oblast. Prej je bil prepričan zasebni pobudi, v novih družbenih pogojih pa je

Streljanje je zelo privlačna, pa tudi koristna športna panoga

KAKO ZAGOTOVITI ŠPORTU MATERIALNO OSNOVO

Skladi so — prava pot

Ljubljana je vpeljala nekaj pomembnih novosti

Vse kaže, da so pred prvim jugoslovanskim kongresom za telesno kulturo v Beogradu štet: dnevi marsikaterim zastarelim oblikam telesnokulturnega gibanja. V mislih imamo predvsem tiste v zvezi z najbolj bolečo točko športnih in partizanskih ter sorodnih organizacij z materialnimi sredstvi, pri katerih so se doslej marsikje ustale težnje in hotenja prizadevnih amaterskih športnih delavcev. V tej hudi stiski so se namreč zatekali k izhodom za silo: čedalje pogostejše so trkali na vrata vplivnih direktorjev in dobesečno prosjčili za oglašje (za društveni list, ki je imel zgolj ta namen, ter za oglašje na stacioniranih list, ki je drugo nekontrolirano podporo. Toda niso izbrali pravih vrat: vse bolj odločno in glasno bi morali trkati na zavest družbe in njenih forumov ter zahtevati za telesno kulturo isto mesto in vlogo, ki ji tudi gre v današnjem družbeni ureditvi. Skorajda ne vzdržne razmere s staro prakso na tem in še na drugih področjih so po dolgem oklevanju ven-

darle navrgle to, kar bi moralo navreči delo športnih delavcev že prej. — I. kongres za telesno pri nas — dosegel izglasovanje investicijskega sklada za telesno kulturo tako, da so zvišali davek na promet z alkoholnimi pijačami. Sklad se je v prvem letu odlično obnesel, saj se je v njem nabralo (od aprila) za nove telesnokulturne gradnje približno 30 milijonov dinarjev. Ta sredstva so pravzaprav temelj za nova telesnovzgojna žarišča v Ljubljani, katerih gradnje so prav letos izredno napredovale, zlasti v novem športnem parku ob muzeju NOB v Tirolju.

Zivljenje športnih in partizanskih ter drugih sorodnih organizacij pa ne terjajo samo novih gradenj, marveč tudi sredstev za vsakdanje neogibno potrebne izdatke. Svet za telesno kulturo OLO Ljubljana je tudi tu našel ugodno rešitev, ki — upajmo — ne bo naletala na kulturo.

Res pa je tudi, da so marsikje poiskali boljše pot, kakor pa je tista z oglašji in reklamnimi napisi. Za primer naj na-

Lep uspeh gasilsko organizacije

9 najboljših društev je nastopilo v Medvodah

Medvode so bile minulo nedeljo prizorišče velikega prvenstva nega tekmovalja najboljših slovenskih gasilcev. Devet izbranih prostovoljnih gasilskih društev je namreč tekmovalo za republiško prvenstvo. Pravico udeležbe na elitnem prvenstvu so si pridobili na kvalifikacijskih tekmovaljih v domačem kraju.

Prvo mesto je zasedlo gasilsko društvo Celuloza iz Videm-Krškega, ki je zbralo 769 točk, na ostalih najboljša mesta pa so se plasirali gasilci iz Kranja (728) in Maribora (721,5). Nadaljnji vrstni red pa je bil tak: Draščič, Radovljica, Stanežič, Kamnik, Jesenice in Mežica. Se posebno velja omeniti izreden uspeh prizadevnih gasilcev iz vasi Draščič pri Metliki, ki so izposojeni pri rekvizitih (doma nimajo niti gasilskega doma) zasedli častno četrto mesto.

vedemo Svet za telesno kulturo Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana s predsednikom Nikom Kavčičem na čelu. Ze pred letom je svet prejel revolucijonarno — brez primere doslej gluha ušesa tistih, ki bodo odločali o njej. V mislih imamo tako imenovani funkcionalni sklad tega sveta za mestno področje. O tem novem predlogu bo v prihodnjih dneh razpravljala in odločala ljubljanski mestni svet. Ze ta razprava je pomembna pridobitev za telesnovzgojna društva, saj je menda prvi primer, da tak forum razpravlja o problemih telesne kulture na lastnem področju. V ta novi sklad naj bi dajala področja določeni odstotek svojih sredstev za vsakdanje potrebe telesnokulturnih organizacij (približno 50 do 60 milijonov).

Sklad pravzaprav ni nič novega: podjetja so namreč prej ko slej podpirala športne organizacije toda brez družbene kon-

Niko Kavčič, predsednik Okrajnega sveta za telesno kulturo

trole, ki je lebdela samo nad neznatnimi dotacijami. To je bil tudi vzrok, da so močna in kvalitetna športna društva brez dobrih »vezev« hiralna in zabredla v težave (primer Enotnosti), medtem ko so nogometne enajstovice z dobro oporo v podjetjih in delovnih kolektivih lahko celo razmetavale denar. Skratka, na tem področju doslej ni bilo zdravega sorazmerja. Poglaviti namen novega funkcionalnega sklada, pa je, da bo poskrbel za kar najboljše ravnotežje.

Ob sklada sveta za telesno kulturo OLO Ljubljana sta nedvomno velika pridobitev za športne in telesnovzgojne organizacije v Ljubljani.

KOMBINIRAJMO!

Dva šahovska dogodka sta v minulih dneh še prav posebno zanimala prijatelje te igre — olimpiada v Münchenu in pa slovensko prvenstvo. Zato oba današnja »sreha« posvetimo tema dvema prireditvama. V Münchenu se je spet ponovil Portorož, saj sta tudi tokrat najbolj zabeležena prvi in drugi z medicinskega turnirja: Tall je s 13,5 točke iz 15 partij dosegel (na tretji in četrty deski) najvišji odstotek celotne olimpiade (90%). Gilgorig je bil drugi s 12,5 točk iz 15 partij. Tall se je seveda ponovno s prenekaterim svojim nasprotnikom »posalil«, v konkretnem primeru z Angležem Gołombekom, portoroškim glavnim sodnikom. Potem ko je zrtvoval najprej kmeta in nato še konja, je bila na deski naslednja pozicija:

Stev. 23.:
Belj (Tall): Kf1, Dg5, Tf4, Td1, P4, b2, d4, f6, g2, h2 (10)
Črnj (Gołombek): Kf8, Dc8, Td8, Th7, Sd4, P4, c5, c6, e6, f5, f7, h4 (12)

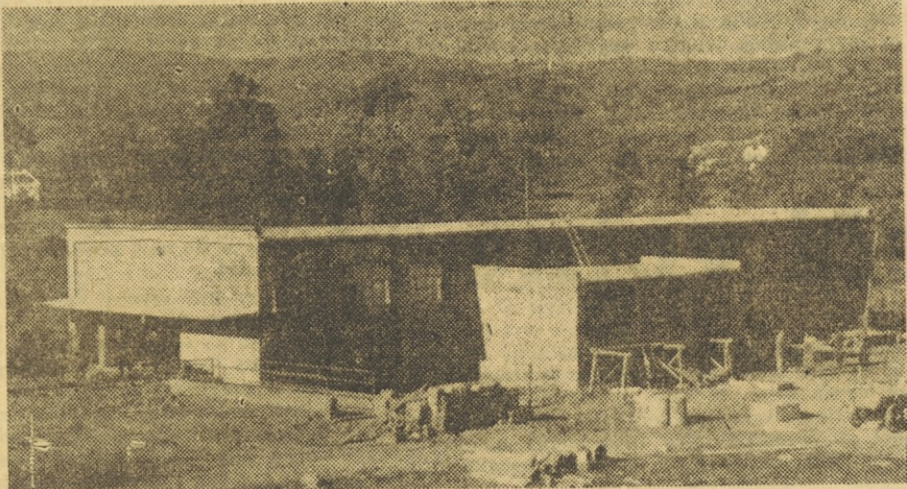
Tall ne bi bil Tall, če ne bi v tem slogu tudi nadaljeval, saj je položaj kakor nalašč zanj, za hiter in učinkovit zaključek. Samo še nekaj potez in že je lahko v

dobil svoje pravo mesto in postal junak pridobitev v kulturnem življenju. Močna moralna in materialna podpora socialistične skupnosti je omogočila, da je jugoslovanski šah v kratkem času dosegel izreden vzpon tako glede množičnosti kakor tudi kvalitete.

Dva šahovska dogodka sta v minulih dneh še prav posebno zanimala prijatelje te igre — olimpiada v Münchenu in pa slovensko prvenstvo. Zato oba današnja »sreha« posvetimo tema dvema prireditvama. V Münchenu se je spet ponovil Portorož, saj sta tudi tokrat najbolj zabeležena prvi in drugi z medicinskega turnirja: Tall je s 13,5 točke iz 15 partij dosegel (na tretji in četrty deski) najvišji odstotek celotne olimpiade (90%). Gilgorig je bil drugi s 12,5 točk iz 15 partij. Tall se je seveda ponovno s prenekaterim svojim nasprotnikom »posalil«, v konkretnem primeru z Angležem Gołombekom, portoroškim glavnim sodnikom. Potem ko je zrtvoval najprej kmeta in nato še konja, je bila na deski naslednja pozicija:

Stev. 23.:
Belj (Tall): Kf1, Dg5, Tf4, Td1, P4, b2, d4, f6, g2, h2 (10)
Črnj (Gołombek): Kf8, Dc8, Td8, Th7, Sd4, P4, c5, c6, e6, f5, f7, h4 (12)

Tall ne bi bil Tall, če ne bi v tem slogu tudi nadaljeval, saj je položaj kakor nalašč zanj, za hiter in učinkovit zaključek. Samo še nekaj potez in že je lahko v

Nova žagalnica obrata LIP Slovenske Konjice

Lesno industrijsko podjetje Slovenske Konjice je bilo ustanovljeno 1. januarja 1950. leto. Ob ustanovitvi je v njem obratovalo 10 polnojarmentikov in 7 žag-venecijank, ki so delavci na njih razlagali hlodovino iz surovinskega zaledja dravinskega bazena. Takrat je bilo registriranih 6 obratov, ki so proizvajali v glavnem le žagan les in od katerih vsak je imel povprečno do 40 delavcev.

Zaradi neekonomičnih, majhnih in zastarelih obratov pa je podjetje kaj kmalu začelo misliti na združitve dotoka surovin in delovne sile ter v zvezi s tem na utrjevanje tistih obratov podjetja, ki

so imela glede na surovinsko zaledje boljše perspektive za obstoj. Tako je podjetje do dan s že ukinilo 3 samostojne obrate s 6 polnojarmentiki in 6 venecijankami; sedaj ima podjetje v svojem surovinskem zaledju še tri obrate in to v Slovenskih Konjicah, v Slovenski Bistrici in v Oplotnici. V teh obratih ima zaposlenih vsega skupaj okoli 450 delavcev.

Glede na skrajšanje števila obratov in ukinitve nerentabilnih polnojarmentikov ter venecijank in glede na zgoštev dotoka surovin na obstoječe obrate je razumljiv močan porast storilnosti dela. Najglavneje pa je, da je podjetje s tem

moglo preiti na predelavo surovin in na specializacijo obratov. Tako naj bi se obrat Slovenske Konjice specializiral za izdelavo drobnega sobnega pohištva, obrat Slovenske Bistrica za embalažo, obrat Oplotnica pa za izdelavo stavbnega pohištva.

V zadnjih letih se je podjetje tudi čimbolj skušalo poglobiti v finalno predelavo. Od celotne produkcije rezanega lesa iglavcev so 1955. leta predelali 30 %, 1956. leta 47 %, 1957. leta pa 58 odstotkov. Za letos računajo da bodo do konca leta predelali že 65 % celotne produkcije žaganega lesa iglavcev.

Z izboljšanjem organizacije dela in prizadevanostjo delavcev samih so storilnost iz leta v leto večali. Glede na to se je pri ldi surovinah zaradi uvajanja novih in kvalitetejših izdelkov povečala tudi realizacija. Ako vzamemo za osnovo realizacijo 1955. leta in jo označimo z indeksom 100, je znašal 1956. leta indeks 110, 1957. leta 125, za letos pa je moč predvidevati, da se bo indeks realizacije dvignil že na 145.

Analiza izvoza v zadnjih 4 letih kaže, da se podjetje vedno bolj preusmerja v izvoznika končnih izdelkov in da iz leta v leto izvažajo manj žaganega lesa, t. j. polprodukta.

Izvoz žaganega lesa se je po letih takoale manjšal:

1955. leta izvoženega 3.038 kubičnih m

1956 leta izvoženega 3.058 kubičnih m
1957. leta izvoženega 2.572 kubičnih m
Letošnji izvoz pa bo dosegel vrednost Za letos pa je predvidenega do konca leta komaj 1.700 kubičnih metrov izvoza žaganega lesa.

Celotna vrednost izvoza pa je znašala:

1955. leta	177.771.000 din
1956. leta	218.546.000 din
1957. leta	221.774.000 din

230.000.000 dinarjev.

Kljub zmanjšanju izvoza žaganega lesa torej vrednost neprestano narašča, saj izvažajo podjetje namesto žaganega lesa raje vedno več končnih izdelkov.

Ob prevzemu je dobilo podjetje že skoraj popolnoma iztrošena osnovna sredstva in se je zato moralo nenehno truditi, da bi jih izboljšalo in si nabavilo nova. Od ustanovitve pa do danes je vložilo v to že nad 115.000.000 din lastnih sredstev. Z velikim trudom vsega kolektiva je skušalo najpotrebnejše stroje ali stavbe obnoviti in si nabaviti nove stroje oziroma si zgraditi nove objekte. To je podjetje podvzelo v obratih Slovenske Bistrica in Slovenske Konjice, kamor najbolj dotekajo razpoložljive surovine.

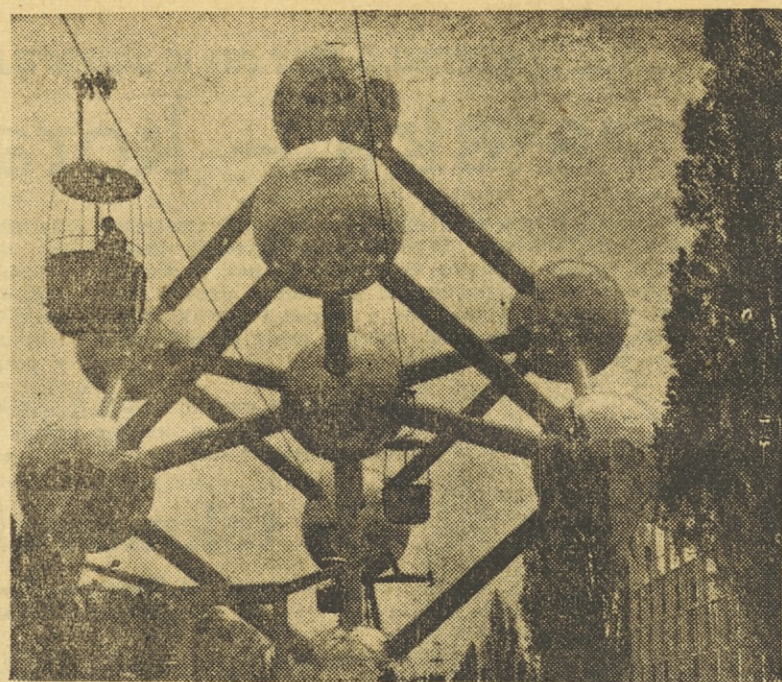
Delavsko samoupravljanje je prišlo v podjetju do popolnega izraza 1956. leta,

ko so uvedli obračunavanje dohodka po posameznih obratih. Poleg osrednjega so izvolili tudi obratne delavske svete, ki dosti pripomorejo k uspešnemu razvoju obrata in k izboljšanju delovnih pogojev. Spomladan letos je podjetje poskrbelo tudi za to, da je nad 40 delavcev opravilo strokovne izpite in si s tem pridobilo kvalifikacijo.

Letos januarja je podjetje zaleda huda nesreča, ko je na obratu Slovenske Konjice pogorela žaga, ki je bila osnovni objekt obrata. Ob pomoči oblasti in s prizadevanjem delovnega kolektiva pa so kmalu zgradili nove žagalnico, ki ima zmogljivost lastnega surovinskega zaledja. Seveda je razumljivo, da bo nova žagalnica služila za nadaljnji razvoj proizvodnje končnih izdelkov. Žagalnica je podjetje dogradilo z lastnimi sredstvi in z izredno poštrevolnostjo delovnega kolektiva, ki je opravil zelo dosti prostovoljnega dela. Poudariti velja, da so prav najtežja dela pri dograditvi nove žagalnice opravili delavci s prostovoljnim delom, tako da tekoča proizvodnja obrata dejansko ni bila nič oškodovana. Zgradba je sedaj dokončana in je narejena tako dobro, da je ves kolektiv nanjo ponosen. Ponos vsakega člana delovnega kolektiva pa je pri tem upravičen, saj je v novi zgradbi skritega mnogo truda in naporov prav vsakega posameznika obrata LIP Slovenske Konjice.

LIP Slovenske Konjice

Obisk v Londonu

Jugoslovansko-indijska resolucija v OZN

Jugoslovanska in indijska delegacija sta predložili političnemu komiteju generalne skupščine Združenih narodov skupen predlog resolucije o sestavi komisije za razorožitev. Jugoslovanski delegat Dobrović Vidlič je v pojasnilu resolucije dejal, da je neobhodno potrebno obnoviti razgovore o razorožitvi v okviru Združenih narodov. Da bi premostili nesoglasja, ki so vladala do sedaj med nekaterimi silami glede članstva komisije za razorožitev, sta Jugoslavija in Indija zdaj predlagali, naj pridejo v to komisijo predstavniki prav vseh dežel, ki so članice Združenih narodov. S tem bi postale tudi vse dežele enako odgovorne za napredek v razorožitvi. Poglavitna misel v resoluciji pa je ta, da je treba vprašanje razorožitve načeti brez odlaganja in se lotiti najprej tistih stvari, ki jih je moč najprej in najlažje rešiti. Jugoslovansko-indijska pobuda v Združenih narodih pomeni pomemben prispevek k reševanju enega najvažnejših sodobnih problemov, razorožitve.

Nesoglasja v Atlantskem paktu

Po poročilih je de Gaulle povzročil precej zmede v vodstvu Atlantskega pakta in nezadovoljstva pri nekaterih članicah. Pravi, da je poslal Eisenhowerju posebno pismo, v katerem predlaga, naj bi ZDA, Velika Britanija in Francija prevzele politično vodstvo v atlantskem zavetstvu. V odgovor je Zahodna Nemčija odpovedala naročila francoskih vojaških letal in se obrnila za nakup v Ameriko. Po poročilih francoskih časopisov bo imela ta zahodnonemška odločitev za Francijo katastrofalne posledice. Vsa ta nesoglasja, ki odkrivajo pravcato krizo v Atlantski zvezi, bodo obravnavali na decembrskem sestanku te organizacije.

Po drugi strani tudi grška vlada prizadeva vodstvu Atlantske zveze dokaj težav. Odšla je svojo udeležbo na bližnjem sestanku zveze, ki bo posvečen razpravi o Cipru. Svojo odločitev pojasnjuje z nepopustljivim stališčem Velike Britanije in Turčije glede rešitve ciprskega vprašanja.

Alžirci odbijajo De Gaullovo pogoje

Na nedavni poziv de Gaullea alžirski Fronti narodne osvoboditve, naj pošlje v Pariz delegacijo na pogovore o ustavitvi sovražnosti, je začasna alžirska vlada odgovorila negativno. V izjavi pravi vlada, da ta poziv ne pomeni vabila na pogovore, marveč brezpogojno predajo. Alžirska vlada je pripravljena pogajati se s francosko samo v nevtralni državi in — tako pravi — dalje izjavi — pogovori morajo obsegati rešitev celotnega alžirskega vprašanja, ne pa samo prekinitve sovražnosti. Alžirska vlada obsoja tudi namero Francije, da izvede volitve v Alžiriji in s tem potrdi spojitve Alžirije s Francijo, čemur pa se alžirsko ljudstvo upira že štiri leta z orožjem v roki. Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abbas pa je dejal, da je vlada pripravljena vselej se sestati s predstavniki francoske vlade toda brez kakršnihkoli vnaprejšnjih pogojev.

V nasprotju s stališčem alžirske vlade so v Franciji prav vse politične skupine pozdravile de Gaulleov predlog o pogovorih s predstavniki alžirske Fronte narodne osvoboditve.

Gomulka v Moskvi

V Moskvo je odšla na večdnevni obisk poljska vladna in partijska delegacija, ki jo vodi generalni sekretar partije Vladislav Gomulka. Ob prihodu v Moskvo sta predstavnika obeh dežel poudarjala važnost in pomen medsebojnega sodelovanja.

Topovski strelj vsak drugi dan

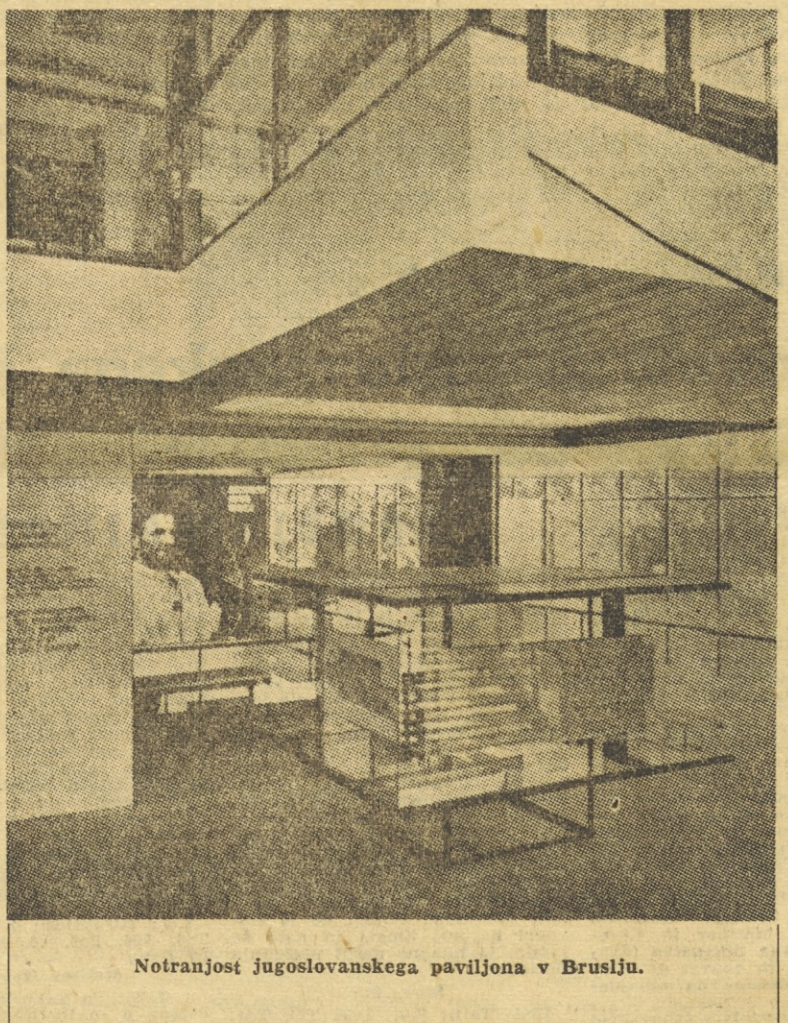
Po kratkotrajnem zatišju so minuli teden spet oživele topovske baterije na kitajski obali, ki obstreljujejo morsko ozino in otok Kvemoj. Po nekaj dneh pa je kitajsko poveljstvo sporočilo, da bodo streljali s topovi vsak drugi dan. Hkrati so pozvali Cankajškove vojske na otoku Kvemoj, naj se predajo.

Po drugi strani kaže, da je Cankajšek le prisiljen začeti z umikom svojih čet z obalnih otokov. Po poročilih naj bi bili v pogovorih med Dullesom in Cankajškom sklenili, da bodo zmanjšali število vojaštva na Kvemoju in drugih otokih, ki znaša zdaj 100.000 na približno 80.000. Umik nameravajo izvesti zelo počasi in na skrivaj, da ne bi preveč trpel Cankajškov ugled. Kakor da bi bil njegov ugled za Washington važnejši od svetovnega miru.

Ena poglavitnih strani politike miroljubnega sožitja je enakopravno sodelovanje med deželami na vseh področjih ne glede na njihov notranji politični sistem in družbeni red. Tega načela ki je podlaga vsega prizadevanja za ohranitev miru na svetu, naša dežela ne zagovarja samo v besedah, marveč ga izvaja tudi v dejanjih. O tem govori nesešeto primerov iz zunanje politične dejavnosti naše vlade. Eden najosnovnejših primerov uresničevanja načel politike miroljubnega sožitja so tudi sedanji jugoslovansko-britanski razgovori v Londonu ob uradnem obisku državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popovića pri britanskem zunanjem ministru Selwynu Lloydju.

Za sedanje državne razgovore je morda najbolj značilno to, da med Jugoslavijo in Veliko Britanijo ni nikakršnih odprtih težjih vprašanj. Na temelju vezi, ki so spajale obe deželi že med časom protihitlerjevske vojne, so se gradili tudi vsi povojni odnosi med nami in Veliko Britanijo. Sodelovanje se je vedno bolj utrjevalo zlasti na gospodarskem področju. Razlike v stališčih glede mnogih mednarodnih vprašanj niso mogle ovirati razvoja takega sodelovanja, ki je slonelo na medsebojnem spoštovanju neodvisnosti obeh dežel. Ustrezno gospodarsko povezovanje obeh dežel pa ni bila edina oblika medsebojnih stikov in sodelovanja. Takih oblik je obilo prav na vseh področjih. To pa je tudi olajšalo napore obeh vlad, da sta v vsem povojnem obdobju, kljub razlikam v stališčih do raznih vprašanj, stremeli k vedno boljšim odnosom tudi na političnem področju, kar ni ostalo brez uspehov. Vidni dokazi takih prizadevanj so bili pogostni medsebojni obiski vodilnih državnikov obeh dežel, od obiska bivšega predsednika vlade Edena in

Londonski razgovori so, razume se, zajeli vse bistvene probleme sedanjega časa v mednarodnem življenju. Izmenjava

Notranost jugoslovanskega paviljona v Bruslju.

sedanjega zunanjega ministra Loyda v Jugoslaviji pa do potovanja predsednika Tita v London pred petimi leti in sedanjega obiska državnega sekretarja Popovića. Ob vseh teh priložnostih sta obe strani jasno pokazali željo in voljo, da na podlagi medsebojnega spoštovanja in načel miroljubnega sožitja čimbolj poglobita politično in seveda tudi vsakršno drugo sodelovanje. To je prineslo koristi za obe deželi, posebej pa tudi svetovnemu miru. Ze dostikrat je mednarodna praksa potrdila, da so medsebojni osebni stiki odgovornih državnikov zelo koristni za odpravo nezaupanja in za izboljšanje medsebojnih odnosov.

Koristi take vrste sodelovanja pa prav zaradi načel, na katerih stane, daleč presega okvire zgolj obeh dežel. Uspešno jugoslovansko britansko sodelovanje in prijateljstvo, ne glede na različne družbene sisteme v obeh deželah, ne glede na vse razlike v pogledih na mednarodne dogodke, daje tudi drugim deželam primer in dokaz, da je tako sodelovanje možno in tudi nujno potrebno, če hočemo odpraviti nasprotja in izboljšati mednarodni položaj. Tako sodelovanje je hkrati najboljša potrdila pravilnosti in trdnosti načel miroljubnega sožitja, na katerih sloni svetovni mir. Predsednik Tito je v svojih govorih često poudarjal vodilno misel naše zunanje politike o odnosih z raznimi deželami: Sodelujmo povsod tam, kjer se strinjamo in v duhu sporazumevanja skušajmo zglajevati razlike in zblíževati naša gledišča. Temelj vsega pa je seveda enakopravnost, medsebojno spoštovanje in nevmesavanje v notranje zadeve drugih dežel.

PODOBA V ŠTEVILKAH
Na prostoru okrog 200 ha je bilo nad dve sto raznih paviljonov, med katerimi so bili nekateri kar pomembna poslopja. Obiskovalci so prihajali na razstavišče skozi desetera vrata. Vratarsko službo pa je opravljalo kar 900 vratarjev. Za lažji ogled velikankega razstavišča so pripravili posebne vlakce. Teh je bilo 60 in so dnevno prevozili okrog 20.000 km. Za prehrano obiskovalcev je skrbelo 70 restavracij, ki so imele zaposlenih okrog 20.000 osebja. Okrog razstavišča je bil pripravljen velik parkirni prostor, ki je sprejel naenkrat lahko nad 3000 avtomobilov.

In morda še to zanimivost, da se je v vsem času dogodilo samo pet smrtnih nesreč, da pa je bilo izgubljenih — in kajpada pozneje tudi najdenih — kar 2.000 otrok, torej vsak dan povprečno 20. Pa tudi število izgubljenih predmetov ni bilo majhno. Vendar pa se niso povzpeli na prvo mesto izgubljeni denarji, pač pa fotografirski aparati.

SMOTER IN USPEH

»Za lepši, humanejši svet«, tako se je glasilo uradno postavljeno geslo letošnje svetovne razstave. Ali pa je res dosegla ta svoj smoter? Ali je nudila sliko lepšega, predvsem pa bolj humanega sveta? Težko bi bilo dati pritrilni odgovor.

In vendar je bila razstava po svojih vsebini in zunanji podobi nadvse impozantna. Paviljoni so se kosali med seboj, kateri bo bolj veličasten, bolj privlačen in pa bolj drzen v arhitektonskem pogledu. Prav zato so vzklikali na velikanem razstavišču čudovite podobe in oblike poslopij, ki so kazale vso drznost njihovih gra-

Spomini na Bruselj

Nekaj misli ob zaključku svetovne razstave

diteljev in pa seveda razvoj sodobne gradbene tehnike.

Se bolj čudovita pa je bila seveda notranost sama vseh teh neštetih bogatih paviljonov. Saj je bilo na tem razmeroma majhnem prostoru nakopičenega toliko raznovrstnega bogastva, predmetov, strojev, aparatov, slik, knjig, kipov, najrazličnejših izdelkov, da jih skoraj ni moč niti naštet, še manj opisati. Obiskovalec je hkrati z najprimitivnejšim orodjem iz izkopanin iz časov Etruščanov gledal moderni stroj robot in razne znanstvene naprave, ki so navadnemu človeku zaradi svoje kompliciranosti popolnoma neopisljivi. Tu se obiskovalec lahko seznanil s posebnostmi vsake dežele, ki je postavila na razstavišču svoj paviljon, od Sijama, Japonske, Belgijskega Konga do največjih držav na svetu, Sovjetske zveze in Združenih držav. Poleg kipa neznanega božanstva pred toliko in toliko tisočletji, si lahko strel v težko dojemljive čire-čare sodobnih najmodernejših sikarskih umetnikov. In tako dalje.

Vendar pa vse to nakopičeno bogastvo le ni moglo dati prave podobe boljše človečnosti, ki naj bi — po nameri prirediteljev — tudi nekako našla svoj odsev na tej razstavi vseh dosežkov sodobnega človeštva.

Ce se je nekoliko utrujeni obiskovalec le za hip zamislil pod ogrođjem velikankega simbola letošnje razstave, 102 metra visokega Atomiuma, se mu je ta sicer tako mogočni, pa vendar nič groze vzbujajoči kolos v mislih kaj lahko sprevrgel v grozno pošast, ki v obliki atomske vojne visi nad usodo človeštva. Tu na tej razstavi ni bilo ničesar, kar bi spominjalo, oziroma opozarjalo na tako stvarnost. Atomium se je lesketal in morju luči kot dobrodušni simbol, pod katerim si v lični lopi lahko zamenjali svojo valuto, kupil lep obesek in se podal čez cesto v blestečo pivnico na čašo dobrega belgijskega piva.

JUGOSLAVIJA V BRUSLJU

Vsaka dežela kritizira svoj lastni paviljon. Tako je dejal generalni komisar svetovne razstave novinarjem. Tudi jugoslovanski paviljon so mnogi kritizirali, ne toliko v Bruslju kot doma. Res lahko bi bil lepši, lahko bi bolje

predstavljaj Jugoslavijo. Čeprav je dobil med 32 tujimi paviljoni zlato medaljo.

Vendar pa je bilo prav v našem paviljonu nekaj, kar si v drugih zastoj iskal. Čeprav nič kaj preveč privlačno in na prvi pogled težko razumljivo, je obiskovalec v jugoslovanskem paviljonu le zvedel o delavskih svetih in o družbeni ureditvi v Jugoslaviji sploh. Mnogi so iskali literaturo, vpraševali to in ono, pozvedovali o podatkih. Nekaj več so jim lahko povedali naši filmi. Med njimi so bili tudi izsečki iz dela in življenja delavskih svetov v Jugoslaviji.

Ne bi se zmotili, če bi dejali, da je bilo med obiskovalci, med dvema milijonoma in toliko ljudi iz raznih dežel, prav dosti takih, ki so se živo zanimali za Jugoslavijo, za njen razvoj. O tem priča vna, s katero so posegali po raznih brošurah v tujih jezikih, ki so govorile o notranji politiki Jugoslavije. In morda smo z vsem, kar smo mogli prikazati v Bruslju, le nekoliko odkrili tujemu obiskovalcu, kako jugoslovanski narodi po svoje gradijo sebi lepši humanejši svet.

»Smo prijatelji od vašeg zemlja«, piše v srbsčini nekdo iz vzhodnega Berlina in zaključuje: Vivat Tito und Jugoslavija!

»Jugoslawien ist uns sehr sympathisches Land«, piše neki V. K. Schweitz. »Zivio Tito! Vive la Yougoslavie!« Podpis: Delroux. Nekdo pod imenom Herbert je spet napisal: »Peuples courageux, je vous salue!« (Pozdravljeni, junaki narodi!). In spet na italijanskem: »Al carli amici jugoslavi, con tutta la mia simpatia« (Vse moje simpatije dragim jugoslovanskim prijateljem). Knjiga ima tudi polno vpisov naših izseljencev iz Belgije, Nizozemske, Nemčije in Francije, ki so prišli na razstavo in v knjigo napisali svoje zadovoljstvo, da so lahko videli paviljon svoje dežele.

prehoda začasne vlade iz Kaira v Alžirijo ter sklenitve mirovne pogodbe v korist obeh dežel.

Nekaj se je torej zganilo in vse zavisi sedaj od naslednjih francoskih korakov. De Gaullo poziv na pogajanja je namreč precej omejen, ker izključuje politična pogajanja ter zahteva le splošni sporazum o premirju. Nič ne vemo, kakšni so nadaljnji de Gaullovi načrti, toda za sedaj je njegov predlog v bistvu podooben tistemu, ki ga je napravil pred več kot dvema letoma tedanji ministrski predsednik Mollet: Alžirci naj takoj prenehajo z uporabo in omogočijo volitve, francoska vlada pa se bo nato pogajala z izvoljenimi predstavniki.

Ti pogoji so bili seveda za Alžirce nesprejemljivi in če de Gaulle nima drugih, bodo upanja, ki so sedaj nastala kmalu spet skopnela. Glede ljudi, s katerimi naj bi se pogovarjal o prekinitvi ognja, je de Gaulle še pred alžirsko vlado odgovoril mogoški sultan Mohamed V.: »Če se hočete pogovarjati z Alžirci, pokličite pred se Ben Bello, saj ga imate že dve leti v pariških zaporih!«

Morda se bodo v francoskih vladnih krogih spomnili, kako so pred kakšnimi dvajsetimi leti povabili v Pariz Ho Si Miha, da bi se z njim pogovorili o Indokini. Francoska kolonialistična zaslepljenost pa je tedaj onemogočila plodne razgovore, kar je Francija kasneje drago plačala. Indokitajska izkušnja bi jo bila morala nekaj naučiti.

Dejstvo, o katerem morda danes de Gaulle razmišlja, je to, da je Alžirija v slabšem položaju kot katerakoli francoska kolonija. Gvineja si je nedavno pridobila neodvisnost z volilnimi listki, Madagaskar je po isti poti dobil notranjo samoupravo. Alžirija pa na tako pot ne more, preprosto zato, ker so jo proglasili za del francoskega ozemlja. De Gaulle bi moral sedaj priznati resnico, da namreč Alžirci niso nekakšni muslimanski Francozi, marveč da so Arabci, del arabskega naroda, živečega v severni Afriki. Tako priznanje bi takoj odprlo nove perspektive in zelo približalo pomiritev.

S. V.

NAŠ KOMENTAR

Pred nekaj tedni smo slišali iz Amerike precej pomirljive glasove glede formoske krize: Kvemoj, Macu in ostali obalski otoki nimajo ne za Cankajška ne za ZDA nobene posebnega strateškega ali drugega pomena. Zaradi njih se ne spleča žrtvovati glave niti enega samega vojaka in bilo bi pravzaprav najbolj pametno, če bi te otoke prepuščili Kitajski. Cankajšek ter z njim nekateri ameriški skrajnejši so sicer dopovedovali, da je sedanje kitajsko obstreljevanje obalskih otokov le uvod v napad na Formozo vendar, tem trditvam pa ni nasledel noben pameten človek. V današnjem položaju bi bil celo napad na obalske otoke za Kitajce zelo tvegano podjetje in bi zahtevalo velikanško koncentracijo vojaške sile; o kakšnem poskusu izkrcavanja na 200 km oddaljeno Formozo pa se ne spleča niti govoriti. Pripravljenost Kitajske, da se odreče uporabi sile za osvoboditev Formoze je zato prav tako razumljiva, kot je razumljiva in logična njihova zahteva po obalskih otokih.

Ves miroljubni svet je zato pričakoval, da bo ameriški zunanji minister Dulles na svojih trodnevni razgovorih z Cankajškom le spravil tega k pameti. Bilo je sicer jasno, da se bo formoski tiran upiral, toda Dulles je imel za pritisk vsa potrebna, zelo močna in prepričljiva sredstva.

Seveda je treba obžalovati obnavljanje kitajskih topniških operacij proti obalskim otokom prav v trenutku, ko je prišel Dulles na Formozo. Pravijo, da je ameriški državnik ob prihodu nekaj časa zamisljen strel proti zahodu, odkoder je prihajal grom topov. Pri tem pa ni treba pozabiti, da odgovornost pada predvsem nanj, ker ni izkoristil skoraj tritedenske prekinitve ognja, da bi dosegel pomiritev. Tu si namreč ni treba delati nobenih utvar: v formoski ožini ne bo miru, dokler bo Cankajšek držal 100.000 vojakov komaj nekaj kilometrov od kitajske obale in dokler bodo ladje s teh oporišč gusarile po obrežnem morju. In še to glede kitajskega obstreljevanja: prekinitev ognja ni Cankajšek izkoristil za pomiritev, marveč je v tem času svojo obrambo na otokih utrjeval z težkim topništvom, ki ga tam prej ni imel.

Ce Dulles res ni dosegel na Formozo drugega kot tisto, o čemur govori uradno poročilo, tedaj smo pač tam, kjer smo bili, če ne na slabšem. Cankajšek se bo kitajskim napadom upiral sam, ko pa mu pojde voda v grlo, bo spet poklical na pomoč ameriško vojno mornarico.

Skupna izjava po razgovorih Dulles-Cankajšek je diplomatski dokument, iz katerega je težko ustvariti sliko dejanskega stanja v odnosih med obema deželama. V poročilu

Dve žarišči vojne

mo brali, da so bili razgovori »zadovoljivi«, kar vsekakor pomeni, da ni šlo vse gladko. Precej ugibanja je dalje okrog izjave, da je »v sedanjih okoliščinah obramba Kvemoja in Macuja tesno povezana z obrambo Formoze in Peskadorskih otokov«. Tako očno so došlej zavračali, razen nekaterih redkih izjem, vsi ameriški politiki in strategji, saj nihče med njimi ni mogel vzeti resno Cankajškove blodenosti o vrnitvi na Kitajsko in o tem, da bi skočili na kopno z obalnih otokov.

Komentatorji sedaj poudarjajo, da besede »v sedanjih okoliščinah« puščajo Dullesu odprta vrata za spremembo dosedanje politike: vsak hip namreč lahko izjavi, da so se »okoliščine« spremenile. Številni opazovalci dajejo precejšen pomen tudi Cankajškovi obljubi, da za svojo vrnitev na Kitajsko ne bo uporabil sile. Dejansko, nima ta izjava nobene praktične vrednosti, ker Cankajšek na kopno kratkoma ne more. Vendar pa ni izključeno, da je v teh besedah uradnega poročila tudi tale smisel: »Če se Cankajšek odreče uporabi sile, tedaj pomeni, da obalski otokov kot vojaških oporišč sploh več ne potrebuje in da zato lahko mirne duše umakne z njih svoje vojaštvo.«

Vsa ta ugibanja so upravičena sprito dejstva, da sta Dulles in Cankajšek, kot poro-

čajo iz dobro obveščenih ameriških virov, sklenila tudi nekatere tajne pogodbe, o katerih pa danes še ne vemo ničesar.

Uradno poročilo izraža ob zaključku upanje, da Kitajski za obstreljevanje otokov in morebitnimi drugimi vojaškimi akcijami ne bo izvala svetovne vojne. To upanje in zahtevu po miru gojimo seveda vsi, ker vemo, da bi bil zločin proti človeštvu sprožiti vojno zaradi kateregakoli mednarodnega spora. Toda od koga zavisi dejanska pomi-

ritev? Samo od Kitajcev ne in prav iz te ugotovitve izvira skrb: kako se bo razvijala formoska kriza, če bodo o ameriški politiki na Daljnem vzhodu odločali taki prenapetiji kot so formoski tiran in nekateri njegovi prav tako neodgovorni zahodni pokrovitelji.

Drugo območje na svetu, kjer govorijo topovi, je Alžirija. Zadnje čase so se tam stvari zgenile z mrtve točke, tako vsaj se zdi sprico nekaterih potez francoske in alžirske začasne vlade. Predsednik de Gaulle je napravil nekaj korakov, ki so zbudili splošno pozornost. Najprej je utrdil svojo oblast med alžirskimi Francozi s tem, da je razbil tako imenovani »Odbor za javno rešitev«, v katerem so sedeli predstavniki francoskih kolonialistov ter nekateri fašistično razpoloženi francoski oficirji. Kmalu za tem pa je povabil predstavnike alžirskih upornikov, naj pridejo na pogajanja v Pariz. Dal je slovesno obljubo, da se jih ne bo nihče dotaknil in da bodo lahko nemoteno odšli s francoskega ozemlja.

Znamenje dobre volje je pokazala tudi začasna alžirska vlada z izpustitvijo francoskih vojnih ujetnikov. Njen predsednik Ferhat Abbas pa je izjavil, da razgovori z francosko vlado lahko privedejo do prekinitve ognja,